

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЦЕНТР
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ**

Сборник тезисов научных работ

**ХII МЕЖДУНАРОДНАЯ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ
КОНФЕРЕНЦИЯ:
«АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ»**

«29» сентября 2016

**Санкт-Петербург–Астана–Киев–Вена
2016**

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЦЕНТР
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

Сборник тезисов научных работ

**ХII МЕЖДУНАРОДНАЯ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ:**

**«АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ»**

«29» сентября 2016

Збірник тез наукових робіт

**ХII МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ:
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ НАУКИ»**

«29» вересня 2016

Abstracts of scientific papers

**XII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE:
«ACTUAL PROBLEMS OF MODERN SCIENCE»**

«29» september 2016

Санкт-Петербург–Астана–Киев–Вена
2016

Актуальные проблемы современной науки: сборник тезисов научных работ XII Международной научно-практической конференции (Санкт-Петербург–Астана–Киев–Вена, 29 сентября 2016 года) / Международный научный центр, 2016 — 76 с.

В сборнике представлены материалы XII Международной научно-практической конференции: «Актуальные проблемы современной науки».

Материалы публикуются на языке оригинала в авторской редакции.

Редакция не всегда разделяет мнения и взгляды автора. Ответственность за достоверность фактов, имен, географических названий, цитат, цифр и других сведений несут авторы публикаций.

При использовании научных идей и материалов этого сборника, ссылки на авторов и издания являются обязательными.

Редакционная коллегия

Глава редакционной коллегии: **Тарасенко Ирина Алексеевна** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Заместитель главы редакционной коллегии: **Коваленко Дмитрий Иванович**, кандидат экономических наук, доцент (Украина)

Заместитель главы редакционной коллегии: **Золковер Андрей Александрович**, кандидат экономических наук, доцент (Украина)

Заместитель главы редакционной коллегии: **Безверхий Константин Викторович** — кандидат экономических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Чабан Виталий Васильевич** — доктор технических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Румянцев Анатолий Александрович** — доктор технических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Сергейчук Олег Васильевич** — доктор технических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Беликов Анатолий Серафимович** — доктор технических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Мельник Виктория Николаевна** — доктор технических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Наумов Владимир Аркадьевич** — доктор технических наук, профессор (Российская Федерация)

Член редакционной коллегии: **Луценко Игорь Анатольевич** — доктор технических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Пахрутдинов Шукридин Илесович** — доктор политических наук, профессор (Республика Узбекистан)

Член редакционной коллегии: **Степанов Виктор Юрьевич** — доктор наук по государственному управлению, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Дегтярь Андрей Олегович** — доктор наук по государственному управлению, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Дегтярь Олег Андреевич** — доктор наук по государственному управлению, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Колтун Виктория Семеновна** — доктор наук по государственному управлению, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Щербан Татьяна Дмитриевна** — доктор психологических наук, профессор, Заслуженный работник образования Украины, ректор Мукачевского государственного университета (Украина)

Член редакционной коллегии: **Цахаева Анжелика Амировна** — доктор психологических наук, профессор (Российская Федерация, Республика Дагестан)

Член редакционной коллегии: **Сунцова Алеся Александровна** — доктор экономических наук, профессор, академик Академии экономических наук Украины (Украина)

Член редакционной коллегии: **Денисенко Николай Павлович** — доктор экономических наук, профессор, член-корреспондент Международной академии инвестиций и экономики строительства, академик Академии строительства Украины и Украинской технологической академии (Украина)

Член редакционной коллегии: **Кухленко Олег Васильевич** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Чубукова Ольга Юрьевна** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Драган Елена Ивановна** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Захарин Сергей Владимирович** — доктор экономических наук, старший научный сотрудник, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Лойко Валерия Викторовна** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Скрипник Маргарита Ивановна** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Селиверстова Людмила Сергеевна** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Ефименко Надежда Анатольевна** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Мигус Ирина Петровна** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Смолин Игорь Валентинович** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Шинкарук Лидия Васильевна** — доктор экономических наук, профессор, член-корреспондент Национальной академии наук Украины (Украина)

Член редакционной коллегии: **Гоблик Владимир Васильевич** — доктор экономических наук, кандидат философских наук, доцент, Заслуженный экономист Украины (Украина)

Член редакционной коллегии: **Заруцкая Елена Павловна** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Вдовенко Наталия Михайловна** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Копилюк Оксана Ивановна** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Нищенко Виталий Сергеевич** — доктор экономических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Шевчук Ярослав Васильевич** — доктор экономических наук, старший научный сотрудник, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Рамский Андрей Юрьевич** — доктор экономических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Мухсинова Лейла Хасановна** — доктор экономических наук, доцент (Российская Федерация)

Член редакционной коллегии: **Задерей Петр Васильевич** — доктор физико-математических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Байчоров Александр Мухтарович** — доктор философских наук, профессор (Республика Беларусь)

Член редакционной коллегии: **Ильина Антонина Анатольевна** — доктор философских наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Сутужко Валерий Валериевич** — доктор философских наук, доцент (Российская Федерация)

Член редакционной коллегии: **Стеблюк Всеволод Владимирович** — доктор медицинских наук, профессор криминалистики и судебной медицины, Народный Герой Украины, Заслуженный врач Украины (Украина)

Член редакционной коллегии: **Щуров Владимир Алексеевич** — доктор медицинских наук, профессор, главный научный сотрудник лаборатории коррекции деформаций и удлинения конечностей (Российская Федерация)

Член редакционной коллегии: **Свиридов Николай Васильевич** — доктор медицинских наук, главный научный сотрудник отдела эндокринологической хирургии, руководитель Центра диабетической стопы (Украина)

Член редакционной коллегии: **Иоелович Михаил Яковлевич** — доктор химических наук, профессор (Израиль)

Член редакционной коллегии: **Сопов Александр Валентинович** — доктор исторических наук, профессор (Российская Федерация)

Член редакционной коллегии: **Свиных Владимир Геннадьевич** — доктор географических наук, профессор (Российская Федерация)

Член редакционной коллегии: **Сенотрусова Светлана Валентиновна** — доктор биологических наук, доцент (Российская Федерация)

Член редакционной коллегии: **Кузава Ирина Борисовна** — доктор педагогических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Бабина Юлианна Ивановна** — докторантка (Республика Молдова)

Член редакционной коллегии: **Коньков Георгий Игоревич** — кандидат технических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Чаленко Надежда Владимировна** — кандидат экономических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Бугас Наталия Валериевна** — кандидат экономических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Русина Юлия Александровна** — кандидат экономических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Белялов Талят Энверович** — кандидат экономических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Бадзым Александр Сергеевич** — кандидат экономических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Квасова Ольга Петровна** — кандидат экономических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Сибирянская Юлия Владимировна** — кандидат экономических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Щепанский Эдуард Валерьевич** — кандидат экономических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Криволапов Василий Сергеевич** — кандидат экономических наук, доцент (Российская Федерация)

Член редакционной коллегии: **Саньков Петр Николаевич** — кандидат технических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Артюхов Артем Евгеньевич** — кандидат технических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Филева-Русева Красимира Георгиева** — кандидат психологических наук, доцент (Республика Болгария)

Член редакционной коллегии: **Баула Ольга Петровна** — кандидат химических наук, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Вавилова Елена Васильевна** — кандидат сельскохозяйственных наук, доцент (Российская Федерация)

Член редакционной коллегии: **Вицентий Александр Владимирович** — кандидат математических наук, доцент (Российская Федерация)

Член редакционной коллегии: **Мулик Екатерина Витальевна** — кандидат наук по физическому воспитанию и спорту, доцент (Украина)

Член редакционной коллегии: **Олейник Анатолий Ефимович** — кандидат юридических наук, профессор (Украина)

Член редакционной коллегии: **Химич Ольга Николаевна** — кандидат юридических наук (Украина)

Член редакционной коллегии: **Фархитдинова Ольга Михайловна** — кандидат философских наук (Украина)

ЗМІСТ

СЕКЦИЯ 1. БУХГАЛТЕРСКИЙ, УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ ОБЛИК И АУДИТ	9
Симоненко Дар'я Сергіївна Тенденції розвитку ринку аудиторських послуг в Україні	9
Сперкач В. О. Аудит розрахунків за кредитами і позиками.....	12
Верета А. В. Сучасний стан та проблеми автоматизації бухгалтерського обліку	15
Шаргало Н. В. Документування операцій по заробітній платі	18
СЕКЦИЯ 2. МЕДИЦИНСКИЕ НАУКИ	23
Керимкулова Самал Жалиловна Вопросы питания у работников строительной отрасли в Республике Казахстан	23
Саусакова Сания Багланбаевна Анализ международных документов, регулирующих требования к проведению этической экспертизы в биомедицинских исследованиях... 28	28
СЕКЦИЯ 3. НАЦИОНАЛЬНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ	33
Adami Carlo Economic intelligence: on the reasons for the lack of a common theory	33
СЕКЦИЯ 4. ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ	37
Симченко Екатерина Васильевна Психолого-педагогические аспекты формирования самоконтроля у младших школьников с тяжелыми нарушениями речи.....	37
СЕКЦИЯ 5. ФИНАНСЫ, ДЕНЬГИ И КРЕДИТ	41
Балига Тетяна Сергіївна Інфляційна складова в діяльності банків.....	41
Голота Василь Володимирович Довгострокові цінні папери як інструмент кредитування.....	43

Ілляшенко А. І.	
Джерела наповнення місцевих бюджетів в умовах децентралізації.....	47
Денисов Євген Сергійович, Дяченко Вадим Вадимович	
Особливості бюджетного процесу на сучасному етапі	51
Лісниченко Анна Костянтинівна	
Проблеми формування та управління кредитним портфелем комерційного банку	55
Полішевська К. В.	
Удосконалення системи управління інноваціями в Україні на сучасному етапі	59
СЕКЦІЯ 6. ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ	64
Хабарова Ольга Васильевна, Бровко Екатерина Владимировна, Мадькова Жания Хасановна	
Спектрофотометрическое определение ампициллина по реакции взаимодействия с медью (II) в присутствии органического реагента	64
Хабарова Ольга Васильевна, Мадькова Жания Хасановна, Бровко Екатерина Владимировна	
Спектрофотометрическое определение пиридоксина с Fe (III) в присутствии органического реагента	68
СЕКЦІЯ 7. ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ	71
Верьовкін Віктор Васильович	
Порушення прав і свобод людини і громадянина на західноукраїнських землях у міжвоєнний період	71

Секция 1. БУХГАЛТЕРСКИЙ, УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ ОБЛИК И АУДИТ

Симоненко Дар'я Сергіївна
аспірантка кафедри аудиту
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана
м. Київ, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Аудит в Україні розвивається вже протягом 23 років і за цей період встиг сформуватися вітчизняний ринок аудиторських послуг, що має свої особливості. Виявлення та аналіз тенденцій розвитку ринку аудиторських послуг дозволить визначити основні напрями державного регулювання та стимулювання ринку, а також запобігти негативним явищам на ринку, що можуть призвести до зниження якості аудиторських послуг та суспільної довіри до суб'єктів аудиту.

Питанням особливостей розвитку ринку аудиту присвячена низка праць українських вчених, а саме: О.Л. Пластун [2], І.В. Сахно [3], С.В. Медвідь [4] та ін. Однак, ринок аудиторських послуг динамічно розвивається і потребує безперервного дослідження та аналізу основних показників.

У контексті підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, Україна зобов'язалась провести реформування вітчизняного ринку аудиторських послуг відповідно до вимог правових норм Європейського Союзу. Для успішної імплементації положень законодавства Європейського співтовариства з питань аудиту слід детальніше дослідити сучасний стан аудиторського ринку та виділити основні тенденції його розвитку.

За останні 5 років не спостерігається бурхливого входження на ринок аудиторських послуг нових суб'єктів, проте попит на аудит зростає. Показники стану ринку аудиторської діяльності за період 2011–2015 рр. наведено у табл. 1.

Відповідно до наведених у таблиці 1 даних на ринку аудиторських послуг в Україні спостерігаються наступні тенденції:

- значне скорочення кількості суб'єктів аудиторської діяльності, спричинене кризовими явищами у суспільстві, підвищенням вимог до професії аудитора з боку контролюючих органів, змінами у податковому законодавстві тощо;
- суттєве зменшення кількості замовлень, що за умови сталої кількості суб'єктів аудиту призводить до посилення конкуренції між ними. Однак, зважаючи на те, що в період 2011–2015 рр. прослідковується стійка тенденція до зменшення кількості суб'єктів, та крім того, збільшення кількості замовлень на одного суб'єкта, посилення конкуренції на ринку не відбувається;
- істотне підвищення обсягу наданих послуг, середньої вартості одного замовлення та середнього доходу суб'єктів аудиту, в свою чергу, свідчать про подорожчання аудиторських послуг, що спричинено інфляційними процесами у державі і зростанням суспільної потреби у проведенні аудиту;
- відповідно до даних АПУ в 2015 р. 46,8% суб'єктів аудиту зареєстровано у м. Києві та Київській області, а фактичний обсяг наданих ними послуг складає 83%. Це свідчить про високу концентрацію активності аудиторських фірм у столичному регіоні;

Таблиця 1

Основні показники стану ринку аудиторської діяльності в Україні, 2011–2015 рр.

Показники	Роки					Відносне відхилення 2015 р. до 2011 р.
	2011	2012	2013	2014	2015	
Кількість суб'єктів аудиторської діяльності	1862	1672	1488	1326	1107	-59,45%
Кількість поданих звітів до АПУ	1792	1609	1425	1272	1071	-59,77%
Кількість замовлень, од.	53685	50125	44218	35104	35642	-66,39%
Кількість замовлень на одного суб'єкта, од.	30	31	30	27,60	33,3	+11%
Обсяг наданих послуг, млн грн.	1258,3	1266,8	1314,6	1291,8	1761,2	+39,96%
Середня вартість одного замовлення, тис. грн.	23,4	25,3	29,7	36,80	49,4	+111%
Середній дохід на одного суб'єкта аудиту, тис. грн.	702,2	787,3	905,4	1015,6	1664,5	+137,04%

Джерело: складено автором відповідно до даних АПУ. Режим доступу: <http://apu.com.ua>.

– частка на ринку аудиторських компаній з обсягом доходу більш як 10000 тис. грн., яких на 2015 р. зареєстровано 13, становить 64,75% [1]. Отже, в 1,2% учасників ринку сконцентровано більше половини усіх наданих аудиторських послуг, що може призвести до монополізації ринку. Проте, порівняно із 2011 р. кількість таких суб'єктів зросла на 5 од., що є позитивним фактором для підтримки конкурентного ринку аудиту.

Зважаючи на вищенаведені тренди, слід зазначити, що за період 2011–2015 рр. на ринку аудиторських послуг сформувався стійкий напрямок на монополізацію ринку великими суб'єктами аудиту, а також зниження рівня конкуренції та подорожчання аудиторських послуг.

Проведений аналіз тенденцій ринку аудиту дозволяє зробити висновок про те, що наразі необхідна підтримка конкуренції на ринку з боку держави. Також важливим є стимулювання розвитку аудиту на регіональному рівні. Загалом, незважаючи на наявні негативні явища, фактична кількість наданих аудиторських послуг неуклібно зростає, що свідчить про потребу суспільства у проведенні аудиту, та визнання його важливої ролі у забезпеченні суспільного добробуту.

Список використаних джерел

1. Звіти Аудиторської палати України до Кабінету Міністрів України за 2011–2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apu.com.ua/zvit-do-kmu>.
2. Пластун О.Л. Концентрація на ринку аудиторських послуг України та конвергенція систем обліку і аудиту / О.Л. Пластун, І.О. Макаренко // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2016. – Вип. 1. – С. 121–125.
3. Сахно І.В. Ринок аудиторських послуг в Україні та його особливості / І.В. Сахно // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2014. – Вип. 150. – С. 284–289.
4. Медвідь С.В. Тенденції розвитку та проблеми вітчизняного ринку аудиторських послуг / С.В. Медвідь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sibs.uabs.edu.ua>.

Сперкач В. О.

*Студентка кафедри обліку і аудиту
Київський Національний Університет Технологій та Дизайну
М. Київ, Україна*

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ ЗА КРЕДИТАМИ І ПОЗИКАМИ

1. Мета, завдання та джерела аудиту

Аудиторська діяльність — це безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик підприємницька діяльність щодо надання аудиторських послуг із метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством.

Перед безпосереднім проведенням аудиту необоротних активів аудиторю необхідно ознайомитися з обліковою політикою підприємства у частині організації обліку необоротних активів за період, що підлягає перевірці, її змінами порівняно з попереднім. Така інформація дасть змогу аудиторю на початку перевірки мати загальне уявлення про організацію обліку необоротних активів на підприємстві та визначити ті аспекти, що потребують особливої уваги.

2. Аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками.

У процесі господарської діяльності підприємства вступають у різні розрахункові відносини з постачальниками та підрядниками. Підприємства здійснюють різні розрахунки як безготівкового порядку, так і з використанням готівкових коштів, векселів, товарообмінних операцій. Щоб уникнути порушень і зловживань під час здійснення розрахункових операцій, потрібно проводити постійний контроль за їх проведенням та відображенням у бухгалтерському обліку. Метою аудиту розрахунків є встановлення правильності ведення розрахунків з постачальниками за отримані товарно-матеріальні засоби, послуги, підтвердження законності виникнення дебіторської і кредиторської заборгованості, її достовірності і реальності погашення на підставі показників фінансової звітності відповідно до чинного законодавства.

3. Аудит кредитних операцій

Розрахунково-кредитні операції здійснюються переважно через банк, що систематично контролює правильність розрахунків і дотримання розрахункової дисципліни.

Мета аудиту кредитних операцій – встановити дотримання законодавства щодо використання та погашення кредиту банку, правильність відображення кредитних операцій у бухгалтерському обліку.

Завданням кредитних операцій є перевірка:

- дотримання нормативно-правового регулювання розрахунково-кредитних операцій, які забезпечують функціонування підприємств в умовах ринку;
- своєчасності розрахунків із бюджетом, перерахування заборгованості кредиторам та стягнення належних сум із дебіторів;
- додержання умов договорів з різними контрагентами; перевірка фактів погашення боргів підприємством або не сплачених йому сум;
- стану обліку розрахунків, вірогідності облікових та звітних даних про наявність і зміни сум дебіторської і кредиторської заборгованості.

Під час аудиту кредитних операцій необхідно отримати підтвердження банків за всіма рахунками, кредитні договори та додатки до них. Зокрема, вивчаючи кредитний договір, аудитор з'ясує ціль кредиту, умови отримання і погашення кредиту, ставки відсотків за кредит, їх підвищення та зниження; склад і розмір майна, що виконує роль застави; джерела погашення кредиту, термін кредитування, інші умови кредитування та взаємовідносини підприємства з банком.

При наявності простроченої заборгованості необхідно, перш за все, з'ясувати причини її виникнення, а потім знайти шляхи для її погашення.

Крім кредитів банків організації використовують інші можливості залучення позикових коштів шляхом отримання кредитів від позикодавців – не банків (позик), реалізації (випуску) цінних паперів (облігацій), видачі фінансових *векселів*. Однак позики організації у вигляді фінансових векселів можливі тільки для обмеженого кола інвесторів.

Методика проведення аудиту операцій за позиками в основному не відрізняється від перевірок операцій за кредитами. Аудитор повинен переконатися в правильності складання та укладання договору позики. У порівнянні з кредитним договором він має спрощене оформлення.

В даний час в центрі уваги банківського аудиту виявляється більш широке коло завдань, що передбачає глибокий аналіз усіх напрямків банківської діяльності, від яких залежить загальна ефективність функціонування кредитної організації, її ліквідність і фінансова стійкість. В першу чергу, це стосується кредитних операцій, які можуть виступати в одних випадках при високому рівні організації кредитної роботи як основне джерело стабільної банківської прибутку, а в інших – при відсутності адекватного контролю за рівнем кредитного ризику як основний чинник дестабілізації фінансового стану банку.

У зв'язку з цим, аудит кредитних операцій комерційного банку можна віднести до найбільш складним і відповідальним ділянок банківського аудиту.

Література

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.93 р., зі змінами і доповненнями.
2. Кулаковська Л.П, Організація і методика аудиту. — Київ, 2012. — 545 с.
3. Організація і методика аудиту сільськогосподарських підприємств, 2003.
4. В. В. Скобарь. АУДИТ (Підручник для вузів), 2005. — 432 с.

Верета А. В.

*Студентка кафедри бухгалтерського обліку та аудиту
Київський Національний Університет Технологій та Дизайну
м. Київ, Україна*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Запровадження комп'ютерних систем надає можливість не тільки забезпечити автоматизацію обліку, а й вирішити інші (організаційні, кадрові, фінансові) задачі, які постають перед підприємством в процесі його діяльності. Як показує практика ефективність обліку значно підвищується, якщо його інформація являється повною, своєчасною і динамічною, що обумовлює необхідність автоматизації облікової інформації. Тому, в системі заходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності підприємств обов'язковим складовим елементом є автоматизація системи бухгалтерського обліку, що надає можливість економити підприємству свій час та кошти, а головне своєчасно приймати ефективні управлінські рішення. Отже, на сучасному етапі розвитку продуктивних сил перед підприємствами, котрі прагнуть ефективно організувати свою діяльність, постає завдання вибрати програмний продукт для автоматизації обліку та управління, котрий якомога більше задовольнятиме їх вимоги.

Одну з провідних функцій в управлінні підприємством виконує сучасний бухгалтер-аналітик, що здійснює велику роботу з планування, контролю та прийняття управлінських рішень. У наш час ведення бухгалтерського обліку є малоефективним без комп'ютерної обробки даних. Така система встановлюється на тривалий термін, і, найголовніше, від її впровадження очікується економічний ефект. Для удосконалення управління підприємством необхідно використовувати нові методи і сучасні технічні засоби побудови різних інформаційних систем. Тому вибір інформаційної технології для підприємства є відповідальною справою.

Актуальність даної теми полягає в тому, що завдяки високому рівню комп'ютерної грамотності фахівців у галузі економіки та бухгалтерського обліку є можливість створення програмних додатків високої якості з потрібним набором функцій.

Механізація бухгалтерського обліку сприяє зменшенню трудомісткості обліку, але не дозволяє повною мірою зробити його оперативним, скоротити терміни на інші звітності. Найбільш повно ці питання вирішуються в умовах автоматизації всього комплексу облікових робіт. Особлива увага приділяється розробці пакетів прикладних програм, що реалізують автоматизоване вирішення всіх типових завдань бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік є однією з ключових ланок у діяльності будь-якої організації. Від правильності й точності ведення бухгалтерського обліку багато в чому залежить фінансове благополуччя бізнесу.

Для успішної реалізації автоматизації бухгалтерського обліку на підприємстві необхідно мати чітке уявлення про проблеми й вигоди цього процесу. На ринку інформаційних продуктів представлено велику кількість вітчизняних і закордонних автоматизованих бухгалтерських систем. Слід розглянути основні проблеми, що виникають у процесі автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах.

Однією з основних проблем використання автоматизованих систем бухгалтерського обліку на підприємствах є часта зміна нормативних актів, що встановлюють правила обліку, звітності та оподаткування. Для вирішення цієї проблеми варто зупинити свій вибір на інформаційних системах, що володіють більшою гнучкістю і здатних відображати зміни зовнішніх умов.

Ще одна важлива проблема — це нестача кваліфікованих кадрів. Для успішної реалізації автоматизації бухгалтерського обліку необхідна організація навчання для співробітників, які стануть користувачами програми або ж заміна їх на більш кваліфіковані кадри.

При впровадженні інформаційної системи бухгалтерського обліку на підприємстві потрібно чітко виокремити та оцінити можливі ризики, пов'язані зі створенням принципово нових умов праці облікового апарату, змінами в організаційній структурі підприємства, впровадженні комп'ютерних інформаційних технологій, створенні нових відкритих для зовнішнього середовища комунікаційних каналів передачі інформації. Для мінімізації інформаційних ризиків необхідним є забезпечення належного контролю за доступом до інформації через використання адміністративних та технічних засобів захисту. Удосконалення інформаційної системи обліку передбачає організацію контролю несанкціонованого використання інформації та попередження її фальсифікації обліковим персоналом.

Одним із найважливіших процесів сучасності є інтеграція світової економіки. Цей факт робить автоматизацію бухгалтерського обліку вимогою часу й запорукою успішного переходу на Міжнародні стандарти фінансової звітності. Без цього неможливий перехід на міжнародний ринок і залучення іноземних інвестицій. У разі якщо підприємство виходить на зовнішній ринок, необхідне досягнення відповідності організації бізнесу міжнародним стандартам. Цю проблему легко вирішують автоматизовані системи, які дозволяють за одноразового внесення первинних даних розрахувати в короткі терміни безліч показників і подати їх у різних формах звітності. Таким чином, перспективи впровадження автоматизованих інформаційних систем бухгалтерського обліку

невід'ємно пов'язані з переходом на міжнародні стандарти. У свою чергу, впровадження цих стандартів є на сьогодні економічною необхідністю. Прозорість і якість фінансової звітності є необхідною умовою розвитку окремих підприємств і економіки в цілому. Тому можна стверджувати, що перспективи автоматизації ведення бухгалтерського обліку однозначні — вони є необхідною умовою розвитку.

Отже, на сучасному етапі автоматизація бухгалтерського обліку, безумовно, є необхідністю для підприємств, незалежно від масштабів їх діяльності, і відіграє важливу роль як на підприємстві, так і в економіці в цілому, адже підвищується продуктивність праці бухгалтерів, скорочуються витрати для отримання необхідної інформації, надається більша ефективність передачі даних та їх більша точність і достовірність.

Література

1. Подуражня Ю. Місце інформвційного програмного забезпечення в системі бухгалтерського обліку. — 2009.
2. Інформаційні системи бухгалтерського обліку / Ф. Ф. Бутинець, С. В. Івахненко, Т. В. Давидюк, Т. В. Шахрайчук; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — 2-ге вид., доповн. і переробл. — Житомир: ПП «Рута», 2012. — 543 с.
3. Ісаєв Г. М. Інформаційні системи в економіці: навчальний посібник — Омега-Л, 2006.
4. Зінкевич В. Інформаційні ризики: аналіз і кількісна оцінка / В. Зінкевич, Д. Штатів // Бухгалтерія і банки. — 2007.

Шаргало Н. В.

*Студентка кафедри обліку і аудиту
Київський Національний Університет Технологій та Дизайну
М. Київ, Україна*

ДОКУМЕНТУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ ПО ЗАРОБІТНІЙ ПЛАТІ

***Анотація.** Розкрито порядок документального оформлення операцій з оплати праці, розглянуто типові форми первинної документації та визначено особливості заповнення деяких форм.*

***Ключові слова:** заробітна плата, облік розрахунків з оплати праці, документування оплати праці, документи за виплатами працівникам.*

Облік праці і заробітної плати займає одне з центральних місць у всій системі обліку на підприємстві. Заробітна плата є основним джерелом прибутків робітників фірми, підприємства. Трудові прибутки робітника визначаються його особистим трудовим внеском з урахуванням кінцевих результатів діяльності підприємства або фірми. Вони регулюються податками і максимальними розмірами не обмежуються, а мінімальна заробітна плата встановлюється законодавством і є соціальною гарантією.

Багато науковців на сьогоднішній день досліджують питання розрахунків за виплатами працівникам, проблему її організації та нормативно-правового забезпечення, документування та відображення в обліку, зокрема Л. Андрущенко, А. Батура, Ф. Бутинець, В. Вишневський, С. Голов, К. Давидова, Н. Жук, А. Загородній, Ю. Іванов, М. Карпенко, М. Огійчук, Г. Семенов, В. Сопко та ін.

Заробітна плата — це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [1].

Нарахування оплати праці проводиться на підставі затверджених та перевічених первинних документів відповідно до діючих положень. Накопичуються показники в зведених реєстрах, які призначені для об'єднання первинних документів й отримання узагальнених показників за галузями основного виробництва, видами обслуговуючих та допоміжних виробництв, а також за економічним змістом витрат виробництва — статтями виробничих витрат.

Передумовою нарахування та обліку заробітної плати виступає первинна документація, затверджена наказом Держкомстату України «Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці» N489 від 5 грудня 2008 року (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Типові форми первинного обліку з оплати праці

№ Форми	Назва	Призначення
№ П-1	Наказ (розпорядження) про прийняття на роботу.	Організація первинного обліку з прийняття працівників на роботу. Зазначається на яку роботу і з якого часу зараховується працівник, умови його оплати та табельний номер. На його підставі відкривається особовий рахунок.
№ П-3	Наказ (розпорядження) про надання відпустки	Застосовується при наданні відпустки. Складається у двох екземплярах, один залишається у відділі кадрів, а інший передається в бухгалтерію для нарахування відпускних.
№ П-4	Наказ (розпорядження) про припинення трудового договору (контракту)	Застосовується при звільненні працівника за статтею або за власним бажанням.
№ П-5	Табель обліку використання робочого часу	Вказується кількість відпрацьованих годин кожним працівником та здійснюють нарахування заробітної плати за фактично відпрацьований час.
№ П-6	Розрахунково-платіжна відомість працівника	Застосовується на невеликих за кількістю працівників підприємствах. Відповідно листи розрахунку заробітної плати виписуються на кожного постійно і тимчасово працюючого щомісяця окремо.
№ П-7	Розрахунково-платіжна відомість (зведена)	Застосовується для розрахунку заробітної плати всім категоріям працюючих, в одному екземплярі на підставі первинних документів у бухгалтерії і служить одночасно документом для розрахунку заробітної плати і видачі її працівникам підприємства.

Облік праці ведуть не тільки по кожному працівнику з погодинною оплатою, а і по працівникам з відрядною формою оплати. Це необхідно для розподілу заробітної плати між членами бригади згідно з кількістю відпрацьованого часу, а також для визначення показника продуктивності праці.

Під час оформлення на роботу між працівником і підприємством укладається трудовий договір. Зарахування на роботу оформляється наказом про прийняття на роботу (форма № П-1). В наказі зазначається назва структурного підрозділу, професія, посада, кваліфікація, табельний номер працівника, умови прийняття на роботу, умови роботи, розмір

окладу. На кожного працівника у відділі кадрів відкривається особова картка, в якій зазначено всі необхідні анкетні дані про працівника, а також всі зміни, що відбуваються в його роботі.

Табелі використання робочого часу, тарифні ставки й оклади є підставою для нарахування основної заробітної плати почасовим робітникам, іншим категоріям працівників.

Робітникам-відрядникам для нарахування основної заробітної плати застосовуються документи, форма яких залежить від прийнятої на підприємстві системи обліку виробітку й організації виконання самих робіт.

У промисловості використовуються такі системи обліку виробітку: інвентарний, по кінцевій операції, поопераційний.

Типова форма № П-40 і № П-41 фіксує в бригадних або індивідуальних нарядах на відрядну оплату праці при поопераційній системі обліку виробітку обсяг виконаних операцій. Незважаючи на те, що згідно з наказом № 489 ця форма (як і більшість інших форм первинного обліку) втратила чинність з 01.01.2009 р., виходячи з практичної доцільності, підприємство має право самостійно розробити необхідні документи, взявши за основу скасовані. Отже цю форму доцільно і далі використовувати.

Групування даних про нараховану заробітну плату за кожним працівником відбувається в таких типових реєстрах і документах:

- таблиць обліку робочого часу;
- накопичувальна відомість обліку використання машино-тракторного парку;
- накопичувальна відомість обліку вантажного автотранспорту;
- наряд на відрядну роботу [2].

Узагальнюючим реєстром, в якому відображується аналітичний облік розрахунків за заробітною платою (оплатою праці) з кожним працівником, є Розрахунково-платіжна відомість працівника (ф. Н П-6, затверджена наказом Державного комітету статистики від 05.12.2008р. № 489) або Книга обліку розрахунків з оплати праці [3].

Розрахунково-платіжні відомості складаються за окремими структурними підрозділами. У них записують усіх працівників підрозділу за категоріями із зазначенням прізвища, відпрацьованих днів (годин) та нарахованої основної і додаткової заробітної плати за її видами, вагітністю і пологами, суми допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, табельного номера, професії, посади, премії та інші нарахування відповідно до П(С)БО 26 «Виплати працівникам». В окремих графах у розділі «Утримано і виплачено» записують утримання у відповідності з чинним законодавством та інші утримання (за виконавчими листами, відшкодування витрат від браку продукції, неповернуті підзвітні суми тощо), а також видану заробітну плату (аванс). Після цього визначають залишок на кінець місяця, який належить до видачі кожному працівникові.

Можна вести Книгу обліку розрахунків з оплати праці замість розрахунково-платіжних відомостей в якій розрахунки записують у двох варіантах: як за кожний місяць окремо, так і за кілька місяців. На першому аркуші за першим варіантом після запису прізвищ працівників залишають чистими стільки аркушів, на скільки місяців розрахована Книга. У цьому разі Книгу використовують як оборотну відомість і прізвища щомісяця не переписують. За другим варіантом після запису прізвища кожного працівника залишають стільки рядків, на скільки місяців розрахована Книга. Для видачі сум, що належать працюючим, на підставі записів у книзі, складають розрахунково-платіжну відомість (зведену) за формою П-7.

На кожний первинний документ керівник підприємства затверджує графік документообігу. При врахуванні вимог Графік формується за наказом Головархіву при КМУ від 20.07.1998 р № 41. Загальна схема документообігу при нарахуванні і виплаті заробітної плати наведена на рис. 1.

Відповідно до ст. 30 Закону України «Про оплату праці» [1], при кожній виплаті заробітної плати власник або уповноважений ним орган зобов'язаний повідомити працівника про такі дані, що належать до періоду, за який здійснюється оплата праці: загальна сума заробітної плати з розшифруванням за видами виплат, розміри й підстави відрахувань із заробітної плати, сума заробітку, що належить до виплати .

Рис. 1. Схема документообігу при нарахуванні і виплаті заробітної плати

Висновок

Отже, від документації оплати праці залежить якість, правдивість, справедливність, повнота і своєчасність розрахунків з персоналом з оплати праці, а також облікові дані підприємства. Для забезпечення оперативності облікових дій і своєчасності опрацювання документів з оплати праці на підприємстві необхідно розробити і затвердити графік документообороту.

На сьогодні посилена увага за взаємовідносинами роботодавців і найманих працівників з боку держави. Зокрема з 1 липня 2015 року при прийнятті працівника на роботу потрібно надати повідомлення до Державної фіскальної служби. Також стали більш серйозно слідкувати за дотриманням вимог оформлення і наявності всієї необхідної кадрової документації. За невиконання встановлених вимог підприємствам загрожують значні штрафні санкції.

Таким чином, питання документального оформлення заробітної плати потребує значної уваги з боку всіх учасників ринку праці.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР.
2. Костюк В. Порядок виплати заробітної плати / В. Костюк // Довідник кадровика. — 2008. — № 4. — С. 18–20.
3. Наказ Держкомстату України «Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці» № 489 від 5 грудня 2008 року.

Секция 2. МЕДИЦИНСКИЕ НАУКИ

Керимкулова Самал Жалиловна
Магистрант 1 год обучения
АО «Медицинский Университет Астана»,
г.Астана, Казахстан

ВОПРОСЫ ПИТАНИЯ У РАБОТНИКОВ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Приоритетным направлением гигиенической науки на современном этапе является изучение фактического питания отдельных групп населения, оценка причинно-следственных связей между питанием и состоянием здоровья, обоснование и реализация практических мероприятий по рационализации питания [1, 2]. Экономические успехи страны за годы независимости обеспечили подъем строительной отрасли и создали рабочие места для 9,1% трудоспособного населения [3]. В 2010–2012 годах отмечался небольшой рост производства предприятий строительной отрасли. На начало 2013 года в республике работало 189 крупных (более 250 работников), 739 средних (более 50 работников) и 23 тыс. малых строительных предприятий [4, 5]. Число малых предприятий с 2009–2010 годов снижается вместе с укреплением на рынке крупных строительных компаний. Число занятых в строительной отрасли даже в условиях трудностей, испытываемых экономикой в 2008–2009 годах, неуклонно повышалось.

Исходя из результатов исследования специалистов информационно-исследовательского центра страховой компании «Kompetenz», проведенного на основании данных за 2014 год, по показателям производственного травматизма строительная отрасль в Казахстане заняла второе место, уступив лишь горнодобывающему сектору. Представители строительных профессий — бетонщики, сварщики, маляры-штукатуры — становились жертвами в 16% зарегистрированных несчастных случаях. На конец года уполномоченные органы зафиксировали в секторе строительства 407 происшествий, из которых 94 закончились летальным исходом. Решению этой проблемы уделено большое внимание в рамках реализации государственной программы развития здравоохранения «Денсаулык» на 2016–2020 годы. Программа предусматривает снижение

отрицательного воздействия окружающей производственной среды на здоровье населения, а также мотивирует работодателей к тому, чтобы работники вели здоровый образ жизни. Совместно с социальными партнерами разрабатывается Комплексный план по обеспечению безопасности охраны труда, который предусматривает разработку и реализацию превентивных мероприятий по сохранению жизни и здоровья работников, включая меры профилактики, раннего выявления профессиональных заболеваний и внедрения механизмов управления профессиональными рисками в повседневную и производственную практику [6, 7].

Таким образом, важное значение приобретает научно обоснованная организация питания лечебно-профилактической направленности, основанная на учете энергозатрат, состояния здоровья, профессиональных факторов, климато-географических особенностей, экологического состояния среды обитания, так как в конечном итоге патология алиментарного происхождения способствует снижению работоспособности и продолжительности жизни человека [8, 9].

Также важно рассматривать организацию питания как фактор сохранения и укрепления здоровья, а лишь наделяют его функцией обеспечения энергозатрат. При тщательном изучении фактического питания выясняется отсутствие лечебно-профилактической направленности в составлении рациона, а между тем во вредных условиях производства строительной отрасли нутриентный состав должен возмещать возможный ущерб здоровью строителей. Качественный состав меню-раскладки должен разрабатываться на основе концепции обоснования функционального питания, направленной как на охрану внутренней среды работника, так и на повышение общей сопротивляемости организма неблагоприятному воздействию условий среды обитания и профессиональной деятельности [10, 11].

Согласно «Научной концепции функционального питания в Европе» продукты питания относятся к функциональным в том случае, если имеется возможность продемонстрировать их позитивный эффект на ту или иную ключевую функцию человека помимо традиционных питательных эффектов [12,13]. Для системы охраны здоровья рабочих строительной отрасли функциональные пищевые продукты призваны обеспечить алиментарный уровень регуляции антиоксидантной, иммунной и гомеостатической функций организма в условиях воздействия экологических и профессиональных рисков.

Существуют различные подходы к выбору функциональных продуктов, тем не менее многие исследователи отмечают основные критерии конкурентного потенциала такие как показатели качества, функциональные свойства, органолептические показатели, пищевая ценность [14, 15]. Главным критерием являются показатели безопасности, то есть допусти-

мые уровни содержания отдельных веществ. Функциональные свойства характеризуются наличием физиологически функциональных ингредиентов в продукте от 10 до 50% от рекомендуемой нормы потребления. Многие авторы рекомендуют оценивать функциональные продукты по бальной системе, наиболее удобной принято считать 9-бальную систему оценки, которая позволяет объективно выявить признаки несбалансированности питания [16, 17].

Также необходимо провести анализ заболеваемости и данных профилактических медицинских осмотров. Согласно рекомендациям, разработанным в Республика Казахстан, особое внимание должно уделяться работникам молодого возраста поскольку тяжелый характер труда может повлиять на течение нормальных физиологических процессов в переходном периоде. Удельный вес белка должен составлять 60%, со значительным преобладанием животного белка. Учитывая значительные обменные процессы в мышечной ткани, люди физического труда нуждаются в высоких белковых нормах. Потребление жира также должно быть высоким, и увеличиваться прямо пропорционально физическим нагрузкам. Тяжелый труд приводит к значительному расходу жира и ограничению образования в организме жира из углеводов [18, 19].

При анализе условий труда рабочих строительной отрасли авторы однозначно отмечают взаимосвязь вредных производственных факторов и несбалансированного питания на состояние их здоровья. На строительных площадках занято большое число рабочих различных специальностей, каждая из которых имеет свои особенности. В то же время, подавляющее большинство строительных специальностей имеет ряд общих черт. Следует учитывать, что строительные работы в настоящее время не носят, как прежде, сезонного характера, а проводятся в течение всего года [20, 21]. Строители работают в любых условиях, как при благоприятной погоде, так и при воздействии различных метеорологических факторов (холода, жары, ветра, осадков), зависящих от времени года и конкретных условий строительной площадки [22].

Работа в северных регионах является многокомпонентным экстремальным фактором, требующим существенной социальной и метаболической адаптации, что оказывает разностороннее влияние на организм человека, вызывая ряд изменений обмена веществ и функциональной активности всех его систем, равно как и изменяет потребность организма в энергии, пищевых и биологически активных компонентах пищи [23, 24, 25].

Кроме неблагоприятных климатических факторов, на строителей действуют специфические химические, физические и другие факторы производственной среды. Хронический недостаток основных питательных веществ оказывает негативное влияние на основной обмен,

иммунитет, а впоследствии и на состояние здоровья, работоспособность и продолжительность жизни человека.

Таким образом, учитывая такое многообразие неблагоприятных факторов, следует расставить их приоритетность для каждой строительной специальности. Оптимизация питания работников строительной отрасли является методом повышения эффективности управления трудовыми ресурсами и производительности труда. Его разработка предполагает поиск соответствия между реальными потребностями и фактическим питанием работников строительной области, а также коррекцию в донозологическом состоянии их организма.

Список литературы

1. Реализация концепции государственной политики здорового питания населения России: научное обеспечение / В. А. Тутельян, В. А. Княжев // Вопросы питания. — 2000. — Том 69, N3. — С. 4–7.
2. Влияние состояния окружающей среды на здоровье населения. Нерешенные проблемы и задачи / Г. Г. Онищенко // Гигиена и санитария. — 2003. — N1. — С. 3–10.
3. Комитет по статистике Министерства национальной экономики Республики Казахстан О ситуации на рынке труда в Республике Казахстан № 41-08/405 10 ноября 2015 года.
4. Сайт министерства здравоохранения и социального развития Республики Казахстан. Основные показатели рынка труда в Республики Казахстан на 1 июля 2015 года. www.mzsr.kz.
5. Материалы первого Евразийского Конгресса строительной отрасли. www.esic.kz.
6. Информационно-исследовательский центр страховой компании Kompetenz. www.kompetenz.kz.
7. Государственная программа развития здравоохранения «Денсаулык» на 2016–2020 годы.
8. Истомин, А. В. Проблема оптимизации лечебно-профилактического питания у рабочих промышленных отраслей // Вестн. Санкт-Петербургской государственной медицинской академии им. И. И. Мечникова. — 2007. — No 2 (прил.). — с. 74–75.
9. Постановление Правительства Республики Казахстан от 5 декабря 2011 года № 1458.
10. Доценко В. А. Теоретические и практические проблемы питания здорового и больного человека. / В. А. Доценко // Вопросы питания. — № 36. 2004 — С. 36–39.
11. Scientific concepts of functional foods in Europe. Consensus document. The British Journal of Nutrition 81(Suppl 1): S1–27. Roberfroid, M. B. 2000.
12. Доценко В. А. Теоретические и практические проблемы лечебно-профилактического питания. / В. А. Доценко // Современные проблемы лечебно-

профилактического питания и биохимические механизмы его защитного действия. — СПб.: СПбГМА, 2003. — С. 3–12.

13. Тихомирова Н. А. Технология продуктов функционального питания. — М., 000 «Франтэра», 2002. — 213 с.

14. Cash, S., Beresford, S., Henderson, J., McTiernan, A., Xiao, L., Wang, C., Patrick, D., 2012. Dietary and physical activity behaviours related to obesity-specific quality of life and work productivity: baseline results from a worksite trial. *Br. J. Nutr.* 108, 1134–42.

15. Скальный, А. В. Экологофизиологические аспекты применения макро- и микроэлементов в восстановительной медицине / А. В. Скальный, А. Т. Быков. Оренбург, 2003. — 198 с.

16. Никитюк, Д. Б. Применение антропометрического подхода в практической медицине: некоторые клинико-антропометрические параллели / Д. Б. Никитюк // *Вопр. питания.* 2007. — № 4. — С. 26–30.

17. Tyers, C., Sinclair, A., Cowling, M. and Gordon-Dseagu, C. 2007. Constructing better health: Final evaluation report. *Health Saf. Executive.*

18. Bingham S. A. The dietary assessment of individuals: methods, accuracy, new techniques and recommendations. // *Nutr. Abst. Rev. (Series A).* — 1987. — vol. 57. P. 705–742.

19. Давыдова, Н. Н. Комплексный подход к оценке внутрисменных режимов труда на угольных шахтах Кузбасса / Н. Н. Давыдова // *Медицина Кузбасса.* 2005. — № 2. — С. 45–47.

20. Измеров, Н. Ф. Глобальный план действий по охране здоровья работающих на 2008–2017 гг.: пути и перспективы реализации / Н. Ф. Измеров // *Медицина труда и пром. экология.* 2008. — № 6. — С. 1–9.

21. Неинфекционные заболевания и пропаганда здорового образа жизни: краткий отчет по результатам работы семинара по политике в области общественного здравоохранения // *Профилактика заболеваний и укрепление здоровья.* 2003. — № 6. — С. 3–10.

22. Денисова Т. Н. Оценка интенсивности труда на предприятиях строительной промышленности. / *Академический вестник УралНИИ Проект РААСН* // 2–2012 // с85–90.

23. Вознюк Д. Залог высокой производительности — охрана труда в строительстве. <http://fb.ru/article/2736>.

24. Производительность труда и механизация строительных работ. [www.stroyisdat.ru](http://stroyisdat.ru).

25. Волкова Н. В. Проблемы обеспечения охраны труда в строительной отрасли. *Интернет-журнал Науковедение* / № 1(14) — 2013.

Саусакова Сания Багланбаевна

магистрант 2 года обучения

факультет «общественное здравоохранение»

АО «Медицинский Университет Астана»

г. Астана, Республика Казахстан

АНАЛИЗ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОКУМЕНТОВ, РЕГУЛИРУЮЩИХ ТРЕБОВАНИЯ К ПРОВЕДЕНИЮ ЭТИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ В БИМЕДИЦИНСКИХ ИССЛЕДОВАНИЯХ

Проблемой этического и правового регулирования биомедицинских исследований занимается целый ряд международных организаций. Это ООН, ЮНЕСКО, ВОЗ, Совет Европы, Европейский Союз, ВМА, Международный совет медицинских научных обществ (CIOMS) и другие. Принятые этими организациями документы играют важную роль в определении норм и правил биомедицинских исследований.

Нормы проведения исследований с участием человека базируются на положениях Нюрнбергского кодекса, принятого в 1947 году. Он потребовал осознанного согласия субъекта на эксперимент, возможности отказа и выхода из исследования на любом его этапе, минимизации риска для пациента, предъявил требование к квалификации исследователя [4, с. 1–2].

Одним из первых и весомых документов этического плана стала Хельсинкская Декларация Всемирной Медицинской Ассоциации (ВМА) «Рекомендации для врачей, участвующих в биомедицинских исследованиях на людях», принятая в 1964 году и после этого неоднократно подвергавшаяся переработке в связи с прогрессом биомедицинских наук и расширением масштабов исследований, а также развитием института этической экспертизы исследовательских проектов. Последняя редакция Декларации была принята в 2008 году. Её основные положения нашли воплощение в национальных законодательствах ряда стран. Согласно этому документу, биомедицинские исследования на людях должны базироваться на результатах экспериментов на животных и данных научной литературы, должны проводиться квалифицированными врачами-исследователями, обязательно должно быть получено одобрение Комитета по Этике на основе предоставления ему полной информации об исследовании и доступа его к мониторингованию хода исследования. Ответственность за состояние здоровья испытуемых всегда несёт врач

независимо от получения добровольного согласия пациента на эксперимент, польза и риск эксперимента должны быть сопоставимы, если же риск превышает потенциальные выгоды для пациента, эксперимент должен быть остановлен, поскольку интересы испытуемого всегда остаются выше интересов науки. Предусмотрена ответственность экспериментатора за точность публикуемых материалов и соблюдение прав испытуемых, обязанность публикации как положительных, так и отрицательных результатов, защита лиц, не способных дать своё согласие на исследование путём получения такого согласия у законных представителей при одобрении самих пациентов. В документе имеется требование получения пользы теми группами населения или популяциями, на которых это исследование проводилось, определён объём информации, предоставляемый пациенту для получения информированного согласия, регламентируется использование плацебо только в случаях, когда не существует эффективных методов профилактики, диагностики и лечения, с которыми сравнение было бы корректно. Сфера этической регуляции, согласно этому документу, распространяется на биоматериалы человеческого происхождения и на персональные данные о пациенте [7, с. 1–5].

Этика эксперимента косвенно определяется также и такими документами ВМА, как Женевская декларация (1948 год), Международный кодекс медицинской этики (1983 год), Двенадцать принципов предоставления медицинской помощи в любой национальной системе здравоохранения (1983 год) согласно которым врач обязуется следовать идеалам гуманности, по совести и с достоинством выполнять свой долг, действовать только во благо пациента, не наносить вреда, в интересах больного назначать любое лечение адекватное с точки зрения современных стандартов. Декларация о проекте «Геном человека» ВМА остро ставит вопрос об этико-правовой стороне экспериментов. После проведения картирования генов, когда открылись пути для понимания генетической патологии и возможной их профилактики, встал вопрос о возможности использовании генетической информации в немедицинских целях, дискриминации при медицинском страховании и устройстве на работу, угрозе евгеники. Медицинское сообщество встаёт на защиту конфиденциальности информации, требует проведения исследований только на основе полной информированности пациентов и добровольного информированного согласия [2, с. 1–3].

Одной из структур, действующей в рамках Совета Европы, является Руководящий комитет по биоэтике, который разрабатывает документы, впоследствии утверждаемые Парламентской ассамблеей и Комитетом министров Совета Европы. Документы Совета Европы могут различаться по своему юридическому статусу. Это могут быть резолюции, рекомендации, мнения Парламентской ассамблеи по различным вопросам,

декларации принципов и, наконец, конвенции. Именно конвенции обладают наибольшей юридической силой — каждая страна-член Совета Европы должна, коль скоро она подписывает ту или иную конвенцию, в течение нескольких ближайших лет привести в соответствие с ней своё внутреннее законодательство.

Юридическим документом, регулирующим биомедицинские исследования, является Конвенция Совета Европы о защите прав и достоинств человека в связи с использованием достижений биологии и медицины, Конвенция о правах человека и биомедицине, принятая в Овьедо (Испания) в 1997 г. Ради краткости её часто называют Конвенцией о биоэтике.

Этот документ обязателен для исполнения всеми членами этой организации (в том числе и Россией) после его ратификации. В нём имеется норма, запрещающая проведение исследований на человеческих эмбрионах (а дополнительный протокол 1998 г. запрещает клонирование человека), требующая бережного отношения к геному человека (запрет дискриминации по признаку генетического наследия, ограничение вмешательства в геном человека только профилактическими, диагностическими и терапевтическими целями и при соблюдении условия сохранности генома наследников данного человека, запрет выбора пола будущего ребенка за исключением случаев, когда это делается для предотвращения наследования им заболевания, связанного с полом), а также запрещающая торговлю органами и частями человеческого тела, определена тактика поведения врача, который в экстренной (чрезвычайной) ситуации не может получить согласие пациента или его представителя на медицинского вмешательства, а именно действие в наилучших интересах пациента с учётом пожеланий, выраженных им заранее [5, с. 10–20; 6, с. 5–7.].

Самый последний документ, появившийся в этой области — Дополнительный протокол к Конвенции Совета Европы о биомедицине и правах человека, касающийся биомедицинских исследований. Он готовился на протяжении пяти лет и был открыт для подписания 25 января 2005 г. Нисколько не умаляя значимости Хельсинкской Декларации, отметим, тем не менее, что она не является юридически обязывающим документом, о чём свидетельствует как то, что она принята международной негосударственной организацией, так и само её именование как Декларации, т.е. документа, лишь провозглашающего некоторые нормы и принципы. Что касается Дополнительного протокола о биомедицинских исследованиях, как и самой Конвенции о биомедицине и правах человека, то эти документы как раз и носят юридически обязывающий характер для стран-членов Совета Европы.

Проблематике биомедицинских исследований посвящён специальный раздел Конвенции, основной мотив которого — необходимость принятия всех мер, требующихся для защиты людей — участников исследо-

ваний (включая и тех, кто не способен самостоятельно дать согласие на участие в исследовании), а также эмбрионов *in vitro*, коль скоро национальное законодательство разрешает проводить эксперименты над ними.

Нормы, изложенные в этом разделе, развиваются и детализируются в Дополнительном протоколе к Конвенции, который всецело посвящён проблематике биомедицинских исследований. В этой связи следует отметить, что согласно статье 31 Конвенции, могут заключаться дополнительные протоколы, направленные на применение и развитие изложенных в ней принципов в конкретных областях. При этом каждый протокол обладает той же юридической силой, что и сама Конвенция.

Ранее уже были разработаны и открыты для подписания и ратификации два Дополнительных протокола — один, принятый в 1998 г., налагает запрет на клонирование человека. Другой протокол, касающийся трансплантации органов и тканей человека, был открыт для подписания странами-членами Совета Европы в январе 2002 г. Кроме того, на разных стадиях разработки в Руководящем комитете по биоэтике находятся и другие протоколы.

Дополнительный протокол о биомедицинских исследованиях охватывает весь диапазон таких исследований, коль скоро они проводятся с применением медицинского вмешательства. При этом, согласно статье 2, под вмешательством понимается, во-первых, физическое вмешательство и, во-вторых, любое другое вмешательство, поскольку оно связано с риском для психического здоровья испытуемого. Тем самым в сферу этического и правового регулирования вводится широкий спектр вмешательств, порой весьма рискованных, которые раньше оставались за пределами рассмотрения.

Вместе с тем протокол не охватывает исследования, выполняемые на изъятых у человека биологических материалах, а также исследования, проводимые на основе персональных данных. В отношении этих исследований Руководящий комитет по биоэтике готовит специальный документ. Кроме того, протокол не распространяется на исследования, проводимые на эмбрионах *in vitro*. Эти исследования предполагается рассмотреть в другом документе, который будет специально посвящён защите человеческих эмбрионов и зародышей. Вместе с тем протокол распространяется на исследования, проводимые на эмбрионах *in vivo*.

Общие принципы проведения биомедицинских исследований таковы: интересы и благополучие испытуемого должны превалировать над исключительными интересами общества или науки; подтверждается принцип свободы исследования, но при условии, что оно проводится в соответствии с положениями настоящего протокола и других правовых норм, направленных на защиту человеческого существа. Далее, исследование может проводиться только в том случае, если нет сравнимых по эф-

фективности альтернатив; выгоды для испытуемого должны превышать риск, которому он подвергается; если же участие в исследовании вообще не несёт прямой выгоды испытуемому (так называемые нетерапевтические исследования), то риск не должен превышать некоторого уровня, определяемого как приемлемый [1, с. 3–6].

Проведение биомедицинских исследований сегодня фактически стало целой индустрией, в которой пересекаются, а нередко и вступают в противоречие, интересы самых разных сторон. Отсутствие надлежащего законодательства, с одной стороны, не позволяет в должной мере защитить испытуемых и, с другой стороны, делает ненадежным в юридическом отношении и позиции всех иных лиц, вовлечённых в эту сферу.

Список литературы

1. Всемирная организация здравоохранения. Рекомендации комитетам по этике, проводящим экспертизу биомедицинских исследований. — Женева, 2000. — С. 3–6.
2. Декларация о проекте «Геном человека» ВМА, 1992.
3. Нюрнбергский кодекс, 1947.
4. Омарова А. К. Оценка внедрения этической экспертизы в научно-исследовательских организациях Министерства здравоохранения Республики Казахстан: Автореф. дис. акад. степени магистра. — Астана, 2010. — С. 12–18.
5. Совет Международных Организаций по Медицинской Науке (CIOMS), совместно с Всемирной Организацией Здравоохранения (WHO). Международное Руководство по Этике Биомедицинских Исследований с Вовлечением Человека. — Женева, 1993.
6. Совет Международных Организаций по Медицинской Науке (CIOMS). Международное Руководство по Этической Экспертизе Эпидемиологических Исследований. — Женева, 1993.
7. Хельсинская декларация Всемирной Медицинской Ассоциации для врачей по проведению биомедицинских исследований на людях. — Хельсинки, 1964, дополнения 1975, 1983, 1996, 2000, 2008.

Секция 3. НАЦИОНАЛЬНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ

Adami Carlo
PhD Candidate
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Kyiv, Ukraine

ECONOMIC INTELLIGENCE: ON THE REASONS FOR THE LACK OF A COMMON THEORY

The Economic Intelligence (EI) is a relatively new discipline, which consists in a complex system of activities aimed to search and use situations of asymmetric information, in order to obtain a competitive advantage against other actors [1]. It has been proposed by academics and practitioners in order to provide the decision-makers, in enterprises or governments, with the knowledge they need to operate in the new intricate network of international economic relations resulting from the globalization [2]. However, despite the strong relevance of the discipline, there is neither a common view nor a unique definition about the EI [3]. The purpose of this paper is to investigate on the reasons of that absence of a common theory.

In consideration of the fact that the EI could be considered as an algebraic subgroup of the more general concept of intelligence, each theoretical consideration and propriety applicable to the latter remains also valid for the EI. For this reason, in the research of the reasons for the lack of a common theory of the EI, the vast literature about the more general intelligence studies (IS) is taken into consideration.

There are different explanations that justify the absence of a common accepted theory (Fig. 1).

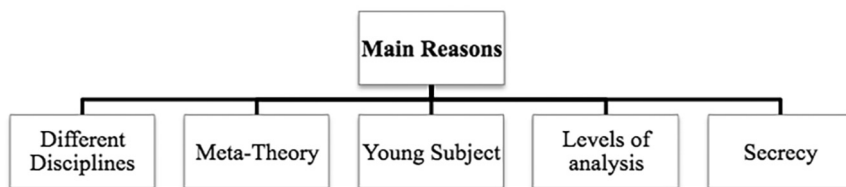

Fig. 1. The Main Reasons of the Absence of a Common Theory about Intelligence.

Source: composed by the author

First of all, it is possible to affirm that, during the last years, an important variety of studies about intelligence has emerged, and different disciplines have individually started to develop a theory of intelligence using their own methods and models. Consequently, “researchers located in longer-established disciplines such as politics, history, IR, criminology” [4] have initiated to dedicate attention to this new field of study, previous ignored. The presence of different disciplines with dissimilar methodological approaches, and divergent final purposes has generated a multitude of concepts and descriptions about intelligence. As a result of that use of the development of new sub-areas of study within the traditional disciplines, there is nowadays a vast unsystematic literature, several independent currents of researches, and different methods of analysis, which are “impeding the field from developing as a coherent academic discipline” [5].

Secondly, academics and practitioners have different positions toward the EI and the IS in general. For the latter, the object of the investigation is just its practice, which is the activity of collection and analysis of the information, and generation of knowledge. In fact, the fundamental purpose of the intelligence theory is, in this case, the application of the epistemology, and the hermeneutic, in order to obtain the best knowledge necessary to support the decision-maker. For the academics, instead, the main role of the epistemology, and the scientific method is to define “how intelligence work” [6]. The academic prospective, in other words, is the one of an outsider, and the relative theory could be considered as a meta-theory: consisting in the application of a scientific approach to construct a theory, whose aim is the creation of knowledge by means of a rigorous scientific methodology of search, and analysis of information. Philip H.J. Davies refers to the two different approaches using the expressions: theory about intelligence, to indicate the meta-theory, and theory of intelligence, to address to the other [7].

A further reason of the absence of a common theory about intelligence derives from the fact that the intelligence theory can be studied at different social levels. Peter Gill, in particular, individuates five of them: individual; group; organisational; societal and international. Thus, for example, at the individual level the cognitive psychology represents the basis for researches, whereas at the group level the main instrument of study is the social network analysis [8]. Furthermore, there also could be different approaches of intelligence as a consequence of the investigated subject: national intelligence, corporate intelligence, and intelligence of international organizations.

The relative young age of the IS also represent a reason of the lack of a more stable and coherent literature. In fact, despite the ancient origins of the intelligence (the search for the information about the environment or about the enemy has been a relevant issue since the beginning of the history [9]), until the 1955, as Sherman Kent observed, there were no literatures about the

topic. For this reason, as previously affirmed, it is generally accepted the idea according to which the intelligence represented the missing dimension of the history and the international relations until the last decades. Non-dissimilar considerations could be advanced for the EI: it started to be studied as a genuine discipline during the cold war, and has become a pivotal instrument to succeed in the complex international relations environment only after the fall of the Berlin wall.

Finally, the last cause of the absence of a common theory in the IS is linked to a particular feature of the discipline: the secrecy. Consequently, it is hard for scholars and researchers to collect documents and materials, which are often covered by state secret privileges, if connected with the country, or jealously guarded by the owners, in case of corporations' information. Furthermore, the concept of intelligence is often associated with the security services and with espionage activities, and for this reasons disregarded by the academic environment.

In conclusion of the analysis of the causes of the lack of a common intelligence theory, it is possible to identify some solutions to avoid part of the limits of the several approaches toward a theory of intelligence, advanced until now by scholars and practitioners. First of all, it is clear that, due to the its multidisciplinary, the IS are a distinctive field of research. That means, just to give an example, that even though the "structural realism already provides a theoretical explanation for certain key questions in IS" [10], the intelligence shouldn't not be considered as a sub-discipline of the international relations. On the contrary, other useful methodologies, deriving from different disciplines, should be taken into consideration to further develop the field. Secondly, in order to advance a new theory of the EI, the attention should be focused on the meta-theory. In other words, the approach to be preferred is the one that asserts that the scientific method should be the means to construct a theory of intelligence, and not the other that affirms that the theory should be a description of the use of the scientific methodology to create knowledge. Thirdly, notwithstanding the existence of different levels of analysis, a good new theory of the EI would be able to be applied indifferently to all of them (individual, corporate, national and international). Finally, in consideration to the fact that open sources can satisfy up to 80 per cent of the intelligence needs [11], the espionage activities and the covert actions of the security services should occupy a limited space in a new theory of the EI.

References

1. Adami C., A Comparative Analysis of the National Economic Intelligence Systems in the World, Innovative Potential of Socio-Economic Systems: The Challenges of the Global World, 30 June 2016, Lisbon, Portugal, pp. 29–32.
2. Clerc P., Economic Intelligence, World Information Report 1997–1998, Unesco Publishing, Paris, 1997, Chapter 22, pp. 304–317.
3. Adami C., Semantic Map Instrument to Analyse the Economic Intelligence, Сучасні Виклики Розитку Світової Економіки, 19–20 Листопада 2015 року Київ.
4. Gill P., Marrin S., Phythian M., Intelligence Theory. Key Questions and Debates, Routledge, 2009, p. 210.
5. Marrin S., Improving Intelligence Studies as an Academic Discipline, Intelligence and National Security, 2016 Vol. 31, No. 2, pp. 266–279.
6. Gill P., Marrin S., Phythian M., Op. Cit., p. 212.
7. Davies P. H. J., Theory and Intelligence Reconsidered, in Gill P., Marrin S., Phythian M., Intelligence Theory. Key Questions and Debates, Routledge, 2009, pp. 186–207.
8. Gill P., Theories of Intelligence. Where We Are, Where Should We Go and How Might We Proceed?, in Gill P., Marrin S., Phythian M., Intelligence Theory. Key Questions and Debates, Routledge, 2009, pp. 208–226.
9. Mori M., Servizi e Segreti. Introduzione allo Studio dell'Intelligence, G-Risk, Roma, 2015, p. 19.
10. Gill P., Marrin S., Phythian M., Op. Cit., p. 57.
11. Hobbs C., Moran M., Salisbury D., Open Source Intelligence in the Twenty-First Century, The Palgrave Macmillan, Basingstoke, Hampshire, 2014.

Секция 4. ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Симченко Екатерина Васильевна
аспирант кафедры логопедии
Белорусский государственный педагогический университет
имени Максима Танка
г. Минск, Республика Беларусь

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ САМОКОНТРОЛЯ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ С ТЯЖЕЛЫМИ НАРУШЕНИЯМИ РЕЧИ

Обучение в начальной школе требует от ребенка усвоения умений учебной деятельности и принятия активной творческой позиции. Для того, что бы быть успешным в учебной деятельности, ученику необходимо овладеть действиями контроля и оценки, умением осуществлять их самостоятельно, без помощи и вмешательства учителя, сверстников, родителей.

Одним из важнейших компонентов учебной деятельности является самоконтроль. От степени сформированности умений самоконтроля зависит эффективность осуществления учебной деятельности. Самоконтроль позволяет ученикам проследить за ходом своих действий и оценить их результаты, планировать действия, прогнозировать результаты, перестраивать план действий в зависимости от изменения условий, что в конечном итоге оказывает значительное воздействие на успешность обучения школьников. Формирование умений самоконтроля является одним из условий повышения эффективности обучения, прочности и сознательности усвоения знаний учащимися, развития их познавательных способностей. Умения самоконтроля воспитывают в детях такие качества, как критичность, ответственность за свои действия, уверенность в себе, а также повышают интерес к учебе, что особенно важно для младших школьников с тяжелыми нарушениями речи.

В настоящее время в психологии не существует общепринятого понимания термина «самоконтроль». Поэтому проанализировав различные точки зрения по данному вопросу, мы посчитали необходимым подойти к раскрытию понятия самоконтроля, введя в рассмотрение его компонентный состав, структуру и функцию.

В советской психологии вопросы самоконтроля рассматривали Г.С. Никифоров, П.Я. Гальперин, В.И. Селиванов, Е.П. Ильин и др. Их точки зрения на самоконтроль являются схожими, они предлагают понимать самоконтроль как одно из звеньев замкнутого контура самоуправления или саморегуляции, функциональным назначением которого является установление степени рассогласования между эталоном и контролируемой составляющей [1; 3; 5].

В западной психологии отмечается тенденция отождествления понятий «самоуправление», «воля» и «самоконтроль». Считается, что самоконтролю обучаются, самоконтроль — это заученная стратегия (А. Бандура и Б. Мишель; Г. Девидсон; Ф. Логан; Д. Премарк и Б. Энглин; Е. Торейсон и М. Махони и др.). По представлению западных психологов «самоконтроль», феноменологически проявляется в произвольном внимании, направленном на целевой объект, и усилиях субъекта повысить уровень собственной активности [1; 3].

В педагогических трудах (Ю.К. Бабанского, А.С. Лынды, Г.А. Собиевой) самоконтроль рассматривается как навык, умение либо действие в составе учебной деятельности, которое предполагает фиксацию состояния выполняемой работы, оценку совпадения контролируемой и эталонной составляющих и личностную самооценку, исправление ошибок, внесение корректив, регулирование учащимися своей деятельности, рационализацию и усовершенствование выполняемой работы [4].

Особенно запутанным и противоречивым является вопрос о функции самоконтроля. Независимо от того, на каком уровне организации жизнедеятельности человека в целом, а, следовательно, и независимо от того, в какой сфере психических явлений (процессы, свойства или состояния человека), осуществляется самоконтроль, его функциональное назначение будет оставаться одним и тем же, заключаясь в установлении и оценке сигнала рассогласования между эталоном и контролируемой составляющей. Самоконтроль выступает как сложная система, многообразные формы проявления которой характеризуются различным содержанием контролируемой и эталонной составляющих, но при этом функция самоконтроля не изменяется по своей сути [5].

Все авторы, как психологи так и педагоги, отмечают наличие в самоконтроле некоторых общих признаков: по предназначению — своевременное предотвращение или обнаружение уже совершенных ошибок; по структуре — наличие такого компонента, как сопоставление своих действий с эталоном, образцом.

Проблемы формирования умений самоконтроля у младших школьников разными авторами трактуются по-разному. Некоторые из них (Г.А. Собиева, М.П. Шестернина, И.Н. Марголин, Б.П. Есипов, А.К. Сердюк) говорят о том, что представления о самоконтроле и умения его выполнять

имеются уже у учащихся 1–2 классов. Другие авторы (С. П. Тищенко, К. П. Мальцева, П. А. Романова, Н. А. Сотников, Н. А. Вельская, Л. К. Назарова, М. И. Моро) утверждают, что у учащихся 1–2 классов самоконтроля нет совсем или же он крайне незначительный. Приемы его осуществления школьники усваивают с трудом, так как они не владеют еще достаточным объемом знаний и умений, способами их усвоения. Все учебные задания школьники выполняют, главным образом, под руководством учителя, самостоятельная работа их развита слабо [1; 4].

Все вышеперечисленные авторы считают, что самоконтроль не рождается у ученика сам по себе, стихийно, самоконтролю необходимо обучать специально. Это обучение включает в себя инструктирование учащихся, объяснение цели деятельности и ознакомление учащихся с образцами, по которым они будут сравнивать применяемые способы выполнения работы и полученные результаты. Основным средством обучения младших школьников самоконтролю является применение коллективных проверок в сочетании с контролем педагога. Особенно большую роль играет фронтальная проверка. На основе фронтального и взаимного контроля у учеников развиваются первоначальные умения индивидуального самоконтроля. По мере овладения умениями самоконтроля и приемами выполнения работы он постепенно сливается с учебным процессом, превращается в составную его часть.

Несмотря на обилие работ, посвященных проблеме формирования умений самоконтроля у младших школьников, среди них отсутствуют труды, в которых бы рассматривалась методика формирования умений самоконтроля, имелись бы указания на то, какие следует использовать приемы, методы или средства и в какой последовательности для формирования умений самоконтроля у младших школьников разного возраста при изучении различных учебных предметов [1; 4].

В отношении младших школьников с тяжелыми нарушениями речи в доступной литературе нами не было обнаружено исследований по проблеме самоконтроля и механизмов его формирования у данной категории детей. В работах О. О. Косяковой, Е. В. Жулиной имеются указания на то, что у младших школьников с тяжелыми нарушениями речи самоконтроль сформирован на более низком уровне, чем у их нормально говорящих сверстников. У детей с тяжелыми нарушениями речи все виды контроля за деятельностью (предварительный, текущий и результирующий) часто являются несформированными или значительно нарушенными, причем наиболее страдает предварительный, связанный с анализом условий задания, и текущий виды контроля. Результирующий контроль, его отдельные элементы проявляются в основном при дополнительной помощи педагога: требуется повтор инструкции, показ образца, конкретные указания. Это может быть обусловлено имеющимися речевыми

нарушениями и более низким уровнем развития произвольного внимания у детей с тяжелыми нарушениями речи по сравнению с их нормально говорящими сверстниками. Можно предположить, что младшие школьники с тяжелыми нарушениями речи в силу своих особенностей нуждаются в специальном коррекционном обучении по формированию умений самоконтроля в учебной деятельности [2].

Исходя из сказанного, следует, что проблема формирования умений самоконтроля у младших школьников с тяжелыми нарушениями речи в учебной деятельности является актуальной и значимой для педагогики в научном и прикладном отношении.

Литература

1. Габеева, Л. Н. Развитие самоконтроля у младших школьников как фактор успешности их учебной деятельности / Л. Н. Габеева // Вестник Бурятского государственного университета. — 2013. — № 1. — С. 18–22.
2. Гаркуша, Ю. Ф. Дети с нарушениями речи: технологии воспитания и обучения: методическое пособие / [под редакцией Ю. Ф. Гаркуши]. — Москва: НИИ школьных технологий, 2008. — 190 с.
3. Ильин, Е. П. Психология воли / Е. П. Ильин. — 2-е изд. — СПб.: Питер, 2009. — 368 с.
4. Лында, А. С. Дидактические основы формирования самоконтроля в процессе самостоятельной учебной работы учащихся. — М.: Высш. школа, 1979. — 159 с.
5. Никифоров, Г. С. Психологические основы самоконтроля / Г. С. Никифоров — Л., 1978. — 53 с.

Секція 5. ФІНАНСИ, ДЕНЬГИ И КРЕДИТ

Балига Тетяна Сергіївна
*студентка кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м Київ, Україна*

ІНФЛЯЦІЙНА СКЛАДОВА В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Вивченню інфляційних процесів та регулювання їх впливу на банківську діяльність полягає у тому що інфляція є однією з найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки в багатьох країнах світу негативно впливаючи на всі сторони життя суспільства.

Інфляція — це зростання загального рівня цін у країні впродовж певного періоду часу, що супроводжується знеціненням національної грошової одиниці. У періоди інфляції зменшується реальна вартість готівки, вкладів у банках, страхових полюсів, спотворює й динаміку номінальної процентної ставки, тощо.

На інфляційні процеси впливає як соціально-економічна політика держави так і монетарна політика центрального банку. Це зумовлено тим що монетарна політика центрального банку не є автономною. Зазвичай центральний банк як функціональний орган країни з регулювання грошового обігу має забезпечити досягнення цілей які ставить перед собою уряд. Тому кінцева мета грошово-кредитного регулювання економіки має співпадати з ключовими цілями макроекономічної політики держави.

Проблема регулювання інфляції посідає провідне місце в теорії та практиці реалізації стратегії вітчизняної грошово-кредитної політики, оскільки показники інфляції та її соціальні наслідки відіграють значну роль в оцінюванні економіки країни.

Виходячи з того, що через банківську систему забезпечується рух грошових коштів, то канали інфляційних очікувань слід досліджувати через своєчасність і раціональність застосування інструментів грошово-кредитної політики.

При розгляді факторів, які спричиняють інфляцію, доходимо висновку, що інфляційна складова в діяльності банків виникає у процесі виконання банківськими установами функції створення нових кредитних

грошей, на реалізацію якої без посередньо впливає стратегія грошово-кредитної політики Національного банку України, яка проводиться з допомогою набору монетарних інструментів.

Кризові явища, які розгортаються в сучасній вітчизняній банківській системі, вимагають від НБУ розробки нової стратегії грошово-кредитної політики, яка була б націлена на досягнення стабільності фінансової системи в межах реалізації за загальнодержавної фінансової політики [1].

Здійснення державою продуманої грошово-кредитної політики передбачає розмежування її стратегічних і тактичних цілей. Стратегічна ціль грошово-кредитної політики має бути підпорядкованою загальним стратегічним цілям соціально-економічної політики держави: стабілізації сукупного обсягу виробництва, зайнятості та рівня цін. Тактичною метою монетарної політики є забезпечення внутрішньої стабільності грошей, тобто оптимальної рівноваги між попитом і пропозицією грошей [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що головні заходи щодо припинення наслідків інфляції в усіх видах банківських операцій повинні здійснюватися на макроекономічному рівні в розрізі реалізації основних засад грошово-кредитної політики за такими напрямками, як контроль над емісійною діяльністю, регулювання активних банківських операцій шляхом використання економічних методів впливу, контроль над станом власних коштів банків, удосконалення системи гарантування вкладів і зобов'язань перед кредиторами.

Література

1. В. В. Коваленко, Є. В. Шепель, Інфляційна складова в діяльності банків: вплив монетарних чинників / Науковий журнал «Економіка України». — 2015. — № 9 (646).
2. В. В. Коваленко Вплив монетарних чинників на позиціонування інфляційної складової у діяльності банків: методологічні та практичні аспекти оцінювання / В. В. Коваленко, Є. В. Шепель. — Одеса: Видавництво «Атлант», 2015. — с. Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2926>
3. Л. М. Єріс, Визначення інфляційних очікувань в банківській діяльності через оцінювання ефективності застосування інструментів грошово-кредитної політики. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2753>

Голота Василь Володимирович

студент

*Київський національний університет технологій та дизайну
м Київ, Україна*

ДОВГОСТРОКОВІ ЦІННІ ПАПЕРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ КРЕДИТУВАННЯ

Анотація. Досліджено теоретичні аспекти довгострокових цінних паперів як інструменту кредитування.

Ключові слова: облігації, акції, єврооблігації, євроакції.

Світовий кредитний ринок функціонує у тісному взаємозв'язку з світовим фондовим ринком. Насамперед, це пов'язано з рухом довгострокових капіталів, який включає надання грошей зарубіжним країнам у вигляді довгострокових банківських кредитів (до 10 років). Іншим способом отримання грошей є випуск цінних паперів з метою отримання коштів безпосередньо від інвесторів. Основними фондовими цінними паперами, які служать для залучення позичкових коштів, виступають єврооблігації, євроакції [4].

Найбільш поширеними цінними паперами для залучення позичкових коштів, призначених в основному для фінансування інвестицій, є переважно облігації, що випускають уряди і компанії. Особливо широко держава використовує облігації як засіб для отримання позик.

Облігації – це різновид цінних паперів з твердим відсотком, котрі випускають держава чи акціонерне товариство в якості торгового зобов'язання з мінімальним ризиком. Облігації продаються і купуються на біржі, і їх ціна залежить від попиту та пропозиції на них, від доходу, який вони приносять на рівні позичкового проценту. Це найбільш надійні цінні папери, і доходи за ними виплачуються в першу чергу. Власник облігації отримує фіксований дохід, який виплачується протягом всієї її дії. Облігації можуть випускатися на термін до 10 років (короткострокові) і більше 10 років (довгострокові) [2].

В Україні зафіксовано НКЦПФР обсяг торгів з облігаціями 10,20 млрд доларів січні-грудні 2015 року. Якщо порівнювати з найближчим сусідом, в Білорусії обсяг торгів складає на рівні 6,35 млрд доларів січні-грудні 2015 року [2].

Облігації звичайно поділяються на іноземні облігації і єврооблігації. Перші продаються поза межами країни позичальника, але виражаються в її валюті. Навіть національні облігації, номіновані в іноземній валюті, відносяться до іноземних облігацій. Другі постачаються на ринок

синдикатом банків з різних країн і розміщуються у країнах з іншою валютою. Основними центрами торгівлі іноземними облігаціями є Нью-Йорк, Цюрих, Токіо, Лондон, Амстердам, Франкфурт-на-Майні.

Найбільш поширеними цінними паперами, які продаються на міжнародних ринках є єврооблігації. Головною перевагою єврооблігацій перед традиційними іноземними облігаціями є можливість їх розміщення на ринках декількох країн, і вони в меншій мірі підлягають державному регулюванню. Ці облігації не обов'язково повинні продаватися у Європі, але їх основний ринок знаходиться у Лондоні. Єврооблігації не мають національних кордонів і реалізуються одночасно в декількох фінансових центрах за посередництвом міжнародних синдикатів (страховиків). Їх номінал встановлюється у валюті іншої країни, в тому числі й у євродоларах та євроєнах [2].

Головними його перевагами є відсутність жорсткого контролю з боку держави, довгостроковий характер позики (10–15 років) і можливість отримати кошти одночасно в декількох країнах. На ринок єврооблігацій допускаються позичальники з високим рейтингом кредитоспроможності. Крім уряду країни облігації випускають і місцеві органи влади для фінансування об'єктів соціальної інфраструктури, реконструкції міського господарства. Вигідність такого роду цінних паперів обумовлена наявністю податкових пільг. Причому у розвинутих країнах з федеральним устроєм вони складають значну частку фондового ринку. Для США це майже 25% загального обсягу державних і муніципальних цінних паперів, а для Німеччини — більше половини.

Емітент, який здійснює випуск єврооблігаційної позики, повинен пройти перевірку провідних європейських рейтингових агентств на кредитоспроможність. Ситуація дещо змінилася з введенням єдиної європейської валюти, що дозволило зробити цінні папери різних країн більш зіставленими, а також зник ризик, пов'язаний з коливаннями курсів обміну валют [4].

Облігації також випускаються великими компаніями для залучення додаткового капіталу з метою розширення чи модернізації виробництва. Ці цінні папери забезпечені майном підприємства. Перед тим, як вийти на ринок облігацій, компанія повинна отримати від спеціалізованого агентства висновки про свою кредитоспроможність. Від цієї оцінки залежить доля облігацій і ставка процента по них [3].

З метою вдосконалення регулювання ринку облігацій, пропонується запровадити низку комплексних заходів спрямованих на захист прав власників боргових цінних паперів, зокрема:

- створення умов для здійснення Комісією превентивних заходів щодо недопущення шахрайства на ринку корпоративних облігацій;
- запровадження механізму запобігання виводу активів емітента у випадку дефолту;

- диференціювання підходів до регулювання порядку випуску корпоративних облігацій в залежності від активності емісійної діяльності компанії;
- запровадження окремих боргових інструментів для фінансування інфраструктурних проектів в рамках державно-приватного партнерства [1].

В якості важливого джерела фінансування, крім ринку єврооблігацій, виступає ринок євроакцій, на якому відбувається продаж акцій за межами країни їх емісії. За оборотом іноземних компаній провідними є Лондонська і Брюссельська фондові біржі, хоча за загальним оборотом і обсягом ринку вони не є лідерами. Серед акцій, які найбільш активно котируються на світових ринках євроакцій, цінні папери Японії і США займають провідні позиції [5].

В Україні протягом січня-грудня 2015 року НКЦПФР зареєстровано 158 випусків акцій на суму 4,8 млрд доларів [1].

В Білорусії протягом січня-грудня 2015 року НКЦПФР зареєстровано випусків акцій на суму 12,71 млн доларів [2].

Для забезпечення повернення довіри до ринку акціонерного капіталу в першу чергу пропонують заходи спрямовані на очищення ринку від акціонерних компаній, для яких публічний статус є обтяжливим, зокрема:

- запровадження механізму «сквіз-аут» та «селл-аут»;
- створення сприятливих умов для оперативного та безперешкодного переходу публічних акціонерних товариств в інші організаційно-правові форми господарювання.
- зниження кворуму для проведення загальних зборів акціонерів;
- запровадження в приватних акціонерних товариствах інституту Корпоративної угоди (Акціонерний договір);
- правове регулювання конвертації боргу в акціонерний капітал компанії. [1].

Таким чином, фондовий ринок України за ступенем зрілості і ризиками належить до ринків, які перебувають на початкових стадіях формування за світовими зразками. Йому доводиться конкурувати за обсяги інвестиційних ресурсів з іншими фондовими ринками, що розвиваються. Вітчизняний ринок цінних паперів має необхідні передумови для інтеграції у світові ринки капіталів, оскільки в Україні є потужні підприємства-емітенти із динамічно зростаючою капіталізацією, розвиваються системи електронної торгівлі, а також на ринку цінних паперів України створені всі елементи інфраструктури, притаманні розвиненим фондовим ринкам.

Література

1. Програма розвитку фондового ринку України на 2015–2017 роки. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ssmc.gov.ua
2. ВАТ Білоруська Валютно-Фондова біржа 2015 року. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://bcse.by>
3. Еш С. М. Фінансовий ринок. Навч. посіб. 2-ге вид. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 355–381 с.
4. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: Навч. посіб. / Т. В. Майорова. — 3-є вид., перероб. та доп. — К.: ЦНЛ, 2004. — 81–103 с.
5. «Фондовий ринок України: державне регулювання» (запитання та відповіді): навчальний посібник/ М. І. Зверяков, В. К. Кубліков, Д. М. Гевелєв — Одеса: 2014. — 153–262 с.
6. Еш С. М. Фінансовий ринок: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, Е 962009. — 528 с.

Ілляшенко А. І.
*студент кафедри фінансів і кредиту
Національний університет
біоресурсів і природокористування
м. Київ, Україна*

ДЖЕРЕЛА НАПОВНЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Однією із важливих проблем наповнення місцевих бюджетів є забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів та формування міжбюджетних відносин, з метою підвищення рівня фінансової самоодатності шляхом посилення бюджетної децентралізації. Вони є основою фінансування функцій держави, що здійснюються на рівні регіонів та територіальних громад.

Головною метою статті є дослідження джерел наповнення місцевих бюджетів на сучасному етапі реформування.

В місцевих бюджетах зосереджено понад 80% від усіх фінансових ресурсів, що перебувають у розпорядженні місцевого самоврядування. Принцип фінансової самостійності є ключовим при формуванні бюджетів органів місцевого самоврядування. Формування ресурсів місцевих бюджетів передбачає використання визначених законодавством країни та рішеннями місцевих органів влади джерел.

Для підвищення ефективності бюджетної системи, 17 червня 2014 року Верховна Рада України прийняла перший з пакету «децентралізаційних законів» – Закон України «Про співробітництво територіальних громад».

[3] Децентралізація – це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. [4] Реформа місцевого самоврядування передбачає: право вирішувати – тобто передачу повноважень, і спроможність – тобто передачу коштів громадам.

Реформа міжбюджетних відносин – це стимул для місцевих громад ефективніше наповнювати свої кошториси, переходити на самозабезпечення та ощадно планувати свої видатки.

За даними профільного міністерства – Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, прийнято 88% законів, необхідних для передачі повноважень, ресурсів та відповідальності на місця. Інші 12% значною мірою залежать від прийняття, чи неприйняття змін до Конституції України в частині децентралізації, та в більшості стосуються перерозподілу повноважень між рівнями самоврядування: громадами, районами та регіонами. Також реформа

вимагає значних змін у системі охорони здоров'я, освіти, надання соціальних послуг та в інших сферах.

Отже, законодавче підґрунтя для створення спроможного базового рівня — громад — є і воно активно впроваджується. Як наслідок, добровільно об'єдналися і отримали повноваження та ресурси вже близько 8% громад.

Починаючи з 2015 року, джерела наповнення місцевих бюджетів було розширено за рахунок передачі з державного бюджету на місця цілої низки податків, а також запровадження нових зборів. Зокрема, тепер місцева влада буде збирати 100% плати за надання адміністративних послуг, 100% державного мита, 10% податку на прибуток підприємств. Об'єднані громади отримали весь спектр повноважень та фінансових ресурсів, зокрема зарахування 60% ПДФО на власні повноваження, державні субвенції та прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, до реформування прямі відносини мали лише області, райони, міста обласного значення.

Також у місцеві бюджети надходять збори з роздрібного продажу підакцизних товарів: пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, нафтопродуктів, за ставкою. Крім того, їхні доходи поповнюються ще й податком на нерухоме майно, який відтепер оподатковується і комерційне майно, податком на автомобілі з великим об'ємом двигуна, 25% плати за надра.

Достатньо вагомим джерелом наповнення місцевих бюджетів, є податки і збори, пов'язані з забрудненням навколишнього природного середовища. Так, одним із нововведень Податкового кодексу України стало запровадження екологічного податку що становить 80% замість 35% [5]. Податок сплачується під час придбання палива для транспортних засобів.

За перше півріччя 2015 року до загального фонду місцевих бюджетів, без урахування трансфертів надійшло 44,6 млрд. грн, що складає 60,7% від річного обсягу надходжень, затвердженого місцевими радами. Приріст надходжень до загального фонду проти січня — червня 2014 року склав 37,7% або 12,2 млрд. грн. Темп росту фактичних надходжень ПДФО до січня-червня 2014 року становить 116,2%, плати за землю — 125,9%. При цьому, у 15 та 16 регіонах відповідно темп росту вище середнього по Україні.

Загалом обсяг надходжень ПДФО за січень-червень склав 23 555,1 млн грн, рівень виконання річного показника, затвердженого місцевими радами, становить 54,3%, надходжень плати за землю — 6 639,4 млн грн, рівень виконання річного показника, затвердженого місцевими радами, — 57,4%.

Надходження податку на нерухоме майно на 2015 рік були затверджені місцевими радами в обсязі 226,2 млн грн. Фактичні надходження податку за січень-червень минулого року склали 274,7 млн грн.

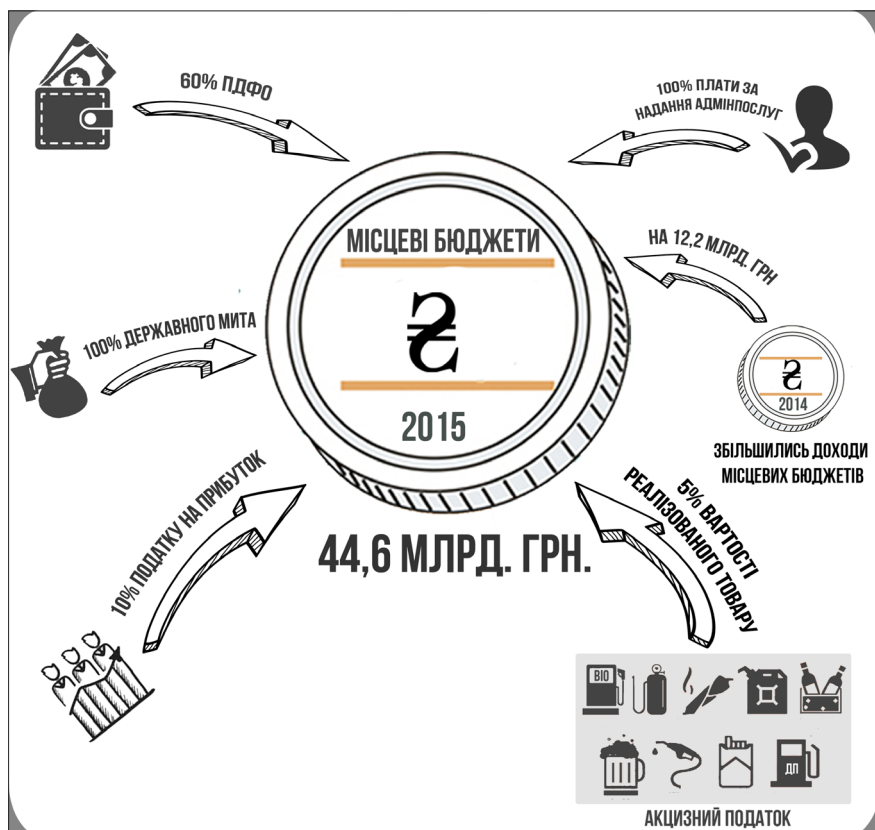

Рис. 1. Основні джерела наповнення місцевих бюджетів.

Джерело: сформовано автором на основі [<http://www.day.kiev.ua/uk/article/tema-dnya-ekonomika/miscevi-byudzhetny-2015-novi-zagrozy-ta-mozhlyvosti>]

Станом на 1 липня 2015 року фактичні надходження акцизного податку склали 3 240,9 млн грн, що в розрахунку на одного жителя країни складає 75,2 гривень.

Також урядом забезпечується виконання усіх зобов'язань згідно з бюджетним законодавством, зокрема в частині перерахування міжбюджетних трансфертів.

Так, станом на 1 липня 2015 року місцеві бюджети одержали 77731,6 млн грн трансфертів, що складає 94,7% від передбачених розписом асигнувань на січень-червень 2015 року. Базова дотація перерахована в сумі 2630,9 млн грн або 98,2% розпису асигнувань на січень-червень 2015 року.

Субвенції на соціальний захист населення перераховані на 94,7% від передбачених розписом на цей період в межах фактичних зобов'язань. Освітню субвенцію перераховано в сумі 22 469,8 млн грн, медичну — в сумі 21 819,6 млн грн. або 94,8% до розпису на відповідний період. Субвенцію на підготовку робітничих кадрів перераховано в сумі 3 091,5 млн грн. або 99,5% до розпису на відповідний період.

На сучасному етапі становлення економіки зроблено значний крок вперед в проведенні реформи міжбюджетних відносин, прийняті відповідні зміни до законодавства, змінено механізми бюджетного фінансування та вирівнювання. Уже сьогодні можна помітити позитивні зміни у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів.

Список використаних джерел

1. Місцеві бюджети — 2015: нові загрози та можливості / А. Дубровик — Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/tema-dnya-ekonomika/miscevi-byudzhety-2015-novi-zagrozy-ta-mozhlyvosti>
2. «Перші підсумки децентралізації» // Електронний ресурс — http://espreso.tv/article/2015/02/15/pershi_pidsumky_decentralizaciyi
3. Закон України Про співробітництво територіальних громад, Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2014, № 34, ст. 1167.
4. Децентралізація влади [Електронний ресурс]: — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/questions>
5. Децентралізація влади [Електронний ресурс]: — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/225>

Денисов Євген Сергійович

студент групи БФ-1-13

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

Дяченко Вадим Вадимович

студент групи БФ-1-13

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Головним завданням учасників бюджетного процесу є формування досконалої бюджетної системи, забезпечення її надійного та ефективного функціонування, досягнення злагодженості у взаємодії окремих сфер і ланок бюджетних відносин. Діяльність цих органів має бути взаємоузгодженою і спрямованою на реалізацію дійової бюджетної політики.

Залучення до бюджетного процесу широкого кола учасників потребує чіткого й ефективного розмежування функціональних повноважень між ними. Дії учасників бюджетного процесу повинні бути взаємоузгодженими, аби не допустити дублювання функцій і в, якомога, ефективний спосіб забезпечити реалізацію бюджетного процесу.

Традиційно у бюджетному процесі виокремлюють п'ять стадій:

- 1) розроблення та складання проекту бюджету;
- 2) розгляд проекту бюджету;
- 3) затвердження проекту бюджету;
- 4) виконання бюджету;
- 5) складання, розгляд і затвердження звіту про виконання бюджету.

Виділення таких стадій зумовлене логікою та історичною природою самого бюджетного процесу, оскільки вони охоплюють усю діяльність державних органів, починаючи від усвідомлення необхідності здійснення видатків на відповідні потреби, їх прогнозування, виявлення джерел доходу для їх покриття тощо. Але у ст. 19 Бюджетного кодексу України закріплено чотири стадії бюджетного процесу, а саме:

- 1) складання проектів бюджетів;
- 2) розгляд та прийняття закону про Державний бюджет України, рішень про місцеві бюджети;
- 3) виконання бюджету, в тому числі у разі необхідності внесення змін до закону про Державний бюджет України, рішення про місцеві бюджети;
- 4) підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього.

На кожній стадії бюджетного процесу вирішуються питання, які не можуть бути розглянуті в інший час. Наприклад, питання щодо надання міжбюджетних трансфертів, закріплення відсоткових відрахувань від загальнодержавних податків і зборів вирішують на стадії складання бюджету, а остаточно затверджують на стадії прийняття закону про Державний бюджет. Відкриття й реалізація бюджетних асигнувань здійснюються на стадії виконання бюджету і тільки після його затвердження [1].

Вчені не раз висловлювали думку, що будь-яка матеріальна галузь права вимагає процедурних форм реалізації її норм, і всі норми, що регулюють організаційну діяльність державних органів, мають процесуальний характер. Особливо це стосується діяльності у галузі застосування бюджетно-правових норм, адже з бюджетом пов'язані всі державні органи, підприємства, організації, установи, які безпосередньо чи опосередковано беруть участь у формуванні бюджету.

Отже, можна зробити висновок, що сутність цього процесу складна та багатогранна. Широке розуміння бюджетного процесу полягає в тому, що вся діяльність, яка базується на владних повноваженнях тих чи інших органів, має бути підпорядкована суворим процедурним формам, що забезпечують законність, доцільність та обґрунтованість цієї діяльності. Тому чіткий порядок, ретельно продуманий і розроблений у всіх своїх складових потрібен не лише для організації й узгодження роботи всієї системи державних органів з формування та виконання бюджету, а й для правильного розв'язання численних питань, що при цьому виникають [2].

Бюджетний процес базується на відповідних правових засадах, відбувається за певними принципами, які є гарантією чіткого й неупередженого планування, ефективного використання коштів, дотримання фінансової (бюджетної) дисципліни та здійснення постійного контролю за виконанням бюджетів і виражають важливі ознаки бюджету. Такими засадами є, як принципи, властиві бюджетній системі України загалом, так і тільки бюджетному процесу. Принципи бюджетної системи закріплені ст. 7 Бюджетного кодексу, а саме: принципи єдності, збалансованості, самостійності, повноти, публічності та прозорості бюджетної системи України та ін.

Бюджетному процесу властиві такі принципи:

1) принцип розподілу бюджетних повноважень між органами представницької і виконавчої влади. Так, законодавство встановлює такий розподіл повноважень за стадіями бюджетного процесу: формування та виконання бюджету віднесено до компетенції виконавчих органів, а розгляд, затвердження та здійснення контролю за виконанням бюджету — до компетенції представницьких органів;

2) принцип спеціалізації бюджетних показників, що реалізується через бюджетну класифікацію, яка, згідно зі ст. 8 Бюджетного кодексу,

закріплюючи вичерпний перелік доходів і видатків бюджетів, полягає в конкретизації доходів за джерелами, а видатків — за цільовими напрямками;

3) принцип щорічності бюджету, тобто обов'язкового прийняття бюджету щороку до початку планового року, що дає змогу виявити тенденції розвитку країни, дослідити зміни темпу зростання виробництва тощо. Дуже важливим є прийняття державного бюджету до настання планового року, оскільки це передбачає і забезпечує своєчасну концентрацію фінансових ресурсів у бюджеті та фінансування потреб держави й суспільства [1].

Проекту бюджету бракує інформації про результати та наслідки державної політики, позабюджетні фонди, квазібюджетну діяльність, податкові пільги, непередбачувані та майбутні зобов'язання, а також про фінансові та інші активи. Деталізовані показники за окремими статтями бюджетів також не є публічними, що не дає можливості провести якісний аналіз результатів й ходу виконання бюджетного процесу.

Усі проаналізовані недоліки призводять до дисбалансу доходів і видатків державного та місцевих бюджетів, що в Україні приймає форму бюджетного дефіциту. Економічно необґрунтоване встановлення дефіциту бюджету породжує проблему його фінансування, що стає головним завданням на стадії виконання бюджету.

Як показує практика, у нашій країні використання дефіцитного бюджетного фінансування не можна розцінювати як виважене. Це пов'язано в першу чергу з недостатнім державним фінансуванням розвитку національної економіки, проведенням структурної перебудови, формуванням ринкової інфраструктури та реформуванням інших сфер господарського комплексу [3].

Ще однією проблемою бюджетного процесу, що виникає як на стадії прийняття бюджету, так і його виконання, є прозорість бюджетного процесу.

Фактично бюджетний процес в Україні є кулуарним і відірваним від широкої громадськості [4].

Ефективний бюджетний процес неможливий без належно організованого фінансового контролю. Важливим є поєднання функцій внутрішнього та зовнішнього контролю за дотриманням чинного законодавства щодо складання, розгляду, виконання бюджетів усіх рівнів, здійсненням діяльності розпорядників бюджетних коштів.

Крім того, функції фінансового контролю здійснює Державна казначейська служба через регіональні підрозділи, обліковує усі доходи й видатки бюджетів і здійснює моніторинг виконання бюджету з метою забезпечення відповідності платежів зобов'язанням та бюджетним призначенням. Міністерство фінансів України здійснює контроль за

дотриманням бюджетного законодавства та на кожній стадії бюджетного процесу як стосовно державного бюджету, так змішаних бюджетів, якщо інше не передбачене законодавством України.

Важливим кроком у цьому напрямку є встановлення відповідальності на стадії планування та використання бюджетних коштів [5].

Отже, проведені дослідження показує, що в організації і реалізації бюджетного процесу в Україні проблеми присутні на кожній стадії бюджетного процесу і вимагають негайного вирішення, що дозволить удосконалити та оптимізувати використання фінансових ресурсів держави.

Реформа в сфері децентралізації буде успішною тільки в разі виведення із тіні основних надходжень бюджетів, стимулювання економічної активності. Фінансова децентралізація повинна передбачати одночасно як реальне право кожної території проводити власну соціально-економічну політику, яка б враховувала інтереси мешканців певної адміністративно-територіальної одиниці та мала на меті ефективно використання місцевих ресурсів, так і забезпечувати виконання загальнодержавних функцій та завдань органами місцевого самоврядування без протиставлення загальнодержавних та регіональних інтересів.

Література

1. Фінансове право України: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / [Л. К. Воронова] — К.: Правова єдність, 2009. — 395 с., (Електрон. ресурс) / Спосіб доступу: http://pidruchniki.com/pravo/byudzhetniy_protse
2. Бюджетний процес України, (Електрон. ресурс) / Спосіб доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/law/9892/>
3. Бугай Т. В. Сучасні проблеми та вектори розвитку бюджетного процесу в Україні // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. — 2012. — 1–10 с.
4. Проблеми бюджетного процесу в Україні, (Електрон. ресурс) / Спосіб доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=47112>
5. Актуальні проблеми фінансування фінансової системи України, (Електрон. ресурс) / Спосіб доступу: http://bookss.in.ua/book_aktualni-problemi-funkcionuvannya-finansovo-sistemi-ukrani-v-konteksti-yevropejsko-ntegraci_827/7_napryamki-vdoskonalennya-byudzhetnogo-procesu-v-ukrain

Лісниченко Анна Костянтинівна
студентка кафедри
фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський Національний Університет Технологій та Дизайну
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Умови глобалізації світових фінансових ринків призводять до реструктуризації банківських систем шляхом введення інноваційних технологій, збільшення операцій злиття банків, зростання концентрації їх капіталів, наданні банками нових послуг. Проте, про ефективне функціонування країни в цілому свідчить стабільна банківська система, тобто такий її стан, при якому адекватно та ефективно виконуються її функції, а також забезпечується спроможність підтримувати рівновагу та відновлювати стан після зовнішніх потрясінь чи посилення диспропорцій, будь-яких відхилень від безпечних параметрів, спричинених кризовими явищами.

Основним джерелом доходів банків є отримання прибутку від здійснення кредитних операцій, а так як у процесі управління кредитною діяльністю банку об'єктами є не лише кожна окрема кредитна операція, а й сукупність усіх наданих банком кредитів з їх взаємовпливом і взаємозалежністю, тобто кредитний портфель банку, то одним з головних завдань, яке сьогодні повинне стояти перед менеджментом банків, є ефективне управління кредитним портфелем комерційної установи. Неefективне управління кредитним портфелем призводить до підвищення ризиків здійснення кредитних операцій, а це, у свою чергу, веде до настання збитків та втрати вкладених ресурсів.

Таким чином, в економічних умовах, що склалися в Україні, однією з найважливіших задач управління кредитною діяльністю вважаємо формування та аналіз кредитного портфеля комерційного банку. Дослідження кредитного портфеля є необхідним для підвищення ефективності банківської діяльності.

Кредитний портфель є не просто пасивно сформованим набором позичок, а результатом активних, цілеспрямованих дій банку, який динамічно розвивається, суто управлінським співвідношенням між різноманітними видами кредитів. Банківський кредитний портфель слід розглядати як втілення кредитної політики банку, що, у свою чергу, є невід'ємною складовою його загальної стратегії розвитку.

Формуючи кредитний портфель, керуються правилом: видавати кредити, які приносять максимальні доходи за інших однакових умов. Дохідність кредитної операції визначається рівнем відсоткової ставки за певним кредитом, тривалістю періоду надання кредиту та прийнятою системою нарахування відсоткових платежів.

Існують традиційний та нетрадиційний підходи до управління кредитним портфелем банку. Традиційний підхід визначено як підхід, що ґрунтується на неформалізованих філософських методах пізнання (наукової уяви, інтуїції), використовує в розрахунках коефіцієнтний аналіз, функціонує у будь-якому середовищі, є простим, швидким та дешевим у застосуванні. Нетрадиційний підхід — це підхід, що ґрунтується на загальнонаукових методах пізнання, використовує в розрахунках теорію ймовірності, статистику, економетрію, функціонує у стабільному ринковому («ідеальному») середовищі, є складнішим, повільнішим та дорожчим у застосуванні порівняно з традиційним.

Практика демонструє, що успішність управління ефективністю банківських вкладень та формування ефективної структури кредитного портфеля банку багато в чому залежить від можливостей менеджменту банківських установ, що здійснює оптимальне формування, управління кредитним портфелем та забезпечує належну ефективність діяльності при мінімально можливому рівні ризику та отриманні максимального результату.

Отже, можна зробити висновок, що «кредитний портфель» як економічна категорія відтворює три ключові взаємопов'язані між собою показники банківської діяльності — дохідність, ліквідність і ризик.

Розглянемо сучасний стан кредитної діяльності банків України та визначимо проблеми, які постають зараз перед банківською системою.

У 2014 році в Україні спостерігалася погіршення економічної ситуації через загострення політичної напруженості в суспільстві та несприятливий вплив зовнішнього середовища. Це потягло за собою й створило проблеми розвитку вітчизняної системи банківського кредитування, серед яких найбільш суттєве значення має зростання простроченої заборгованості та обсягів безнадійних кредитів, що призводить до погіршення якості кредитного портфеля банку.

Залишки прострочених кредитів резидентів за рік знизилися на 2.6% (на 2.2 млрд грн.) — до 81.2 млрд грн. Упродовж року переважно знижувалася прострочена заборгованість в іноземній валюті, в цілому за рік — на 4.4 млрд грн., або на 11.0%. Натомість, у національній валюті за підсумками року вона дещо зросла — на 2.0 млрд грн., або на 4.6%.

Серед прострочених кредитів найвищою залишалася частка прострочених кредитів сектору НК — 62.9%. Прострочені кредити НК у національній валюті у звітному році збільшилися на 2.0 млрд грн., або на 6.2%.

Таким чином, банківський сектор увійшов у період суспільно-політичної та економічної нестабільності більш міцним, ніж, наприклад, під час кризи 2008 року.

Протягом I кварталу 2014 року внаслідок скорочення ресурсної бази банків за одночасного зниження попиту на кредити з боку позичальників в умовах загальної суспільно-політичної невизначеності кредитна підтримка банками реального сектору економіки знизилася. Водночас, за рахунок курсової переоцінки кредити, надані резидентам у гривневому еквіваленті, з початку року зросли на 90.8 млрд грн., або на 10.0%, і на 01.04.2014 становили 1 001.5 млрд грн. У березні, порівняно з попереднім місяцем, залишки за кредитами збільшилися на 2.6%. Річні темпи приросту кредитів прискорилися до 21.2%.

Важливість створення в банку якісно структурованої та незалежної системи управління ризиками у світлі сучасних кризових явищ у фінансовій сфері не потребує особливого обґрунтування. Відсутність ефективної системи управління кредитними ризиками може в кінцевому результаті привести банк до виникнення значних проблем. Однак, необхідно зрозуміти, що повністю уникнути ризиків у банківській діяльності неможливо, а, отже, мета процесу управління кредитними ризиками в банку полягає не в повному їх уникненні, а в обмеженні та мінімізації їх впливу. Тому проблемою, з якою стикаються банки при управлінні кредитними ризиками, є те, що значні коливання процентних ставок істотно змінюють рівні витрат, прибутку і вартість активів банку.

При наданні кредитів будь-який банк зустрічається з необхідністю оцінки кредитоспроможності позичальників. Ця процедура є обов'язковою, а її результати істотно впливають як на умови конкретних кредитних угод, так і на ефективність кредитної діяльності банку в цілому. Для позичальника оцінка кредитоспроможності також важлива, оскільки від її результату залежить, в якому обсязі буде наданий кредит, і чи буде він наданий взагалі.

Оцінюючи кредитоспроможність позичальника, комерційні банки України керуються власними положеннями та методиками, в основу яких покладено методичні рекомендації Національного банку України. Водночас, НБУ не забороняє банкам самостійно встановлювати додаткові критерії аналізу фінансового стану позичальника, що підвищують вимоги до показників з метою адекватної оцінки кредитних ризиків і належного контролю за ними.

Таким чином, на основі проведеного в статті аналізу стану кредитування в Україні та запропонованих стратегічних напрямків покращення кредитного портфеля можна зробити низку висновків:

1. Обережна кредитна політика з підвищенням процентних ставок, постійний моніторинг складових кредитного портфеля, невідкладні

дії керівництва банківських установ з управління ризиками повинно призвести до зростання обсягів кредитування, вдосконалення системи управління якістю кредитного портфеля.

2. Впровадження переважно якісних за характером заходів щодо покращення структури кредитного портфеля, на нашу думку, впливатимуть на фінансову стійкість банків та ефективність їх діяльності, дозволять підвищувати конкурентоспроможність і безпеку функціонування вітчизняних банківських установ.

Напрямами подальших досліджень бачимо впровадження запропонованої системи стратегічних напрямків покращення стану кредитного портфеля в практику діяльності банків України.

Література

1. Голуб В.М. Управління кредитним портфелем комерційного банку [Текст]: Автореф. дис. канд.ekon. наук: 08.04.01 / В.М. Голуб // Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2004. — 19 с.

2. Некрасова В.В. Формування кредитного портфеля банку в сучасних умовах: [Електронний ресурс] / В.В. Некрасова // Науково-технічна бібліотека Харківського національного економічного університету: Електронний архів. — 2012. — Режим доступу до журн.: <http://www.repository.hneu.edu.ua>

3. Бюлетень Національного банку України за березень 2014 року: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=72653>

Полішевська К. В.

*Студентка кафедри фінансів та ФЕБ
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Здійснення науково-технологічного розвитку, реалізація завдань структурно-інноваційної стратегії є найважливішою цільовою функцією інноваційного процесу. Інноваційний процес як процес, що спирається на науку, техніку, економіку, підприємництво й управління, можливий тільки на основі зростання й реалізації інвестицій. Без ефективного розвитку цих складових суспільство приречене на деградацію.

Підприємства перехідної економіки критичніше ставляться до відбору інновацій, оскільки нова справа в українських умовах є дуже ризикованою. З огляду на завдання інноваційної стратегії в Україні доцільною є модифікація критеріїв виокремлення інноваційних підприємств. Від визначення технологічних пріоритетів (які нині встановлюються законодавчо) слід перейти до більш гнучкої системи встановлення критеріїв відбору технологій та інноваційних проектів (ідей).

При цьому мають бути сформовані відповідні внутрішні умови залучення інвестицій в країнах з перехідною економікою, в тому числі і в Україні. Економічні умови слід створити заздалегідь. У процесі розробки нової Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку України. При цьому слід мати на увазі, що пошук нових принципових інновацій та їх впровадження не здійснюється за спрощеним сценарієм, коли має місце орієнтація на максимізацію прибутку.

Україна вже сьогодні має бути готовою запропонувати світу нововведення саме радикального характеру, від використання яких можна очікувати значного ефекту. В іншому разі за відсутності інноваційного характеру нових технологій розвиватися за рахунок традиційних видів діяльності буде важко, оскільки у випадку відсутності цілеспрямованих дій, які забезпечують приплив капіталів до сфери високих технологій не буде інноваційних змін, а значить модернізації національної економіки.

Найефективнішими є інвестиції в інновації, де учасники інвестиційного ринку мають можливість одержати досить високий прибуток. Високий потенціал ефективності інновацій забезпечує попит на нововведення з боку суб'єктів господарської діяльності, формуючи ринок науково-технічних, організаційних, економічних і соціальних нововведень.

Вирішальною ознакою інновації є можливість використання нововведення на рівні одного підприємства.

Отже, інновація — це нововведення, використання якого призводить до якісних змін у виробництві з метою отримання соціально-економічної вигоди. Інвестиції при цьому відіграють основну роль при переведенні нововведення в якісні зміни у виробництво, механізмом якого є інновації.

Більшість прогресивних нововведень знаходить застосування у складних, наукомістких продуктах, енергоощадних і високих технологіях, сфері послуг. За всієї різноманітності новацій досить важливою умовою для їхньої практичної реалізації у нововведеннях є своєчасне і достатнє виділення інноваційних інвестицій.

На варіанти організації інноваційних процесів і напрямів інноваційної діяльності впливає велика низка чинників, наприклад наявність конкуренції та інші.

Для того, щоб обґрунтовано виділяти інвестиції для здійснення інноваційних процесів, необхідно усвідомити основні ознаки і принциповий зміст усієї різноманітності новацій та нововведень. Їхня класифікація за базовими ознаками й іншими характеристиками допоможе у прийнятті рішень щодо управління інноваціями, визначення напрямів інноваційної діяльності. За ринкової системи економічних відносин основними складовими інноваційної діяльності є: новації, інвестиції і нововведення (інновації). Отже, до сфери інноваційної діяльності входять: ринок новацій; ринок чистої конкуренції нововведень (інновацій); ринок інвестиційних ресурсів, орієнтованих на сферу інноваційної діяльності.

Інноваційна діяльність в Україні поки що не набула такого ступеня теоретичного і практичного розвитку, який би сприяв змінам і в інвестиційній політиці, оскільки попередня була незадовільною передусім через високу питому вагу інвестицій у так звані базові галузі промисловості, а сама функціональна структура інвестицій радикально змінилася.

Особливо актуальна ця проблема для галузей економіки України з традиційно високим інтелектуальним і промисловим потенціалом. Однак і в них не можна констатувати помітних успіхів у сфері інновацій, особливо щодо впровадження новацій у практику, що призводить до неухильного відставання від технічного і технологічного рівня розвитку індустріальних держав. У цьому контексті необхідно виділити такі негативні явища існуючої інноваційної політики країни:

- невисоку частку радикальних, економічно вагомих нововведень;
- велику тривалість освоєння нововведень виробництвом, що скорочує їхній життєвий цикл;
- невелику кількість розробок, які мають високий попит на вітчизняних і зарубіжних ринках.

Аналіз виникнення, розвитку і поширення нововведень у межах конкретної організації (підприємства) або в масштабах держави вказує на те, що необхідно застосовувати системний підхід, щоб визначити сутність інноваційної діяльності й стимулювати їх на перехідному етапі від командно-адміністративної економіки до ринкової.

З огляду на це, буде логічним розглянути поняття «інновація» та «інноваційний процес». На думку Юрія Бажала, інновація — це не просто нововведення, а нова виробнича функція. Це зміна технології виробництва, яка має історичне значення і є необхідною. Інновація є стрибком від старої виробничої функції до нової, але не кожне нововведення, нове виробництво є інновацією. Тому однією з найактуальніших проблем сучасного стану життя суспільства є розкриття внутрішньої сутності інформатизації як глобального інноваційного процесу і розроблення на цій основі стратегії соціально-економічного поступу.

Використовуючи інноваційно-цільову стратегію, передові компанії країн зі сталою економікою у прагненні до лідерства сформували концепцію створення виробничих систем нового покоління, що працюють у режимі так званого інноваційного конвеєра, котрий являє собою процес прискореної реалізації різного роду прогресивних нововведень. Передумовою цієї концепції була підготовлена всією світовою практикою теза про єдність і нерозривність духовного, інтелектуального, природного, фізичного, соціального, політичного й економічного середовища буття людей та їхніх цільових прагнень.

Важливу роль інноваційна діяльність може відіграти і в розвитку ринкових відносин, у подоланні монополізму в країні. Як свідчить зарубіжна практика, інновації дають найбільший економічний і соціальний ефект.

Перехід на інноваційний шлях розвитку неможливий без економічних реформ. Сучасний вітчизняний ринок інновацій передбачає створення реальних умов для переходу економіки на інноваційно-інвестиційну модель розвитку. Реалізація інноваційно-інвестиційної моделі спонукає підприємства продукувати інноваційні товари і послуги. Саме на такому шляху, на нашу думку, слід активніше залучати економічні важелі впливу для оновлення виробництва, яке спроможне конкурувати на світовому ринку. Однак нині на більшості підприємств України інноваційна діяльність не здійснюється, а окремі спроби впровадження інновацій стримуються безліччю перешкод на мікро- та макрорівні. Розвиток інноваційного підприємництва як складової формування ринкової економіки цілком залежить від стимулювання підприємницьких процесів, наявності розвинутої інфраструктури підприємств та опрацьованого механізму фінансування інноваційних проектів. Вирішення цих питань дасть змогу інноваційним підприємствам реалізувати потенційні можливості і виконувати

своє призначення в умовах ринку. Освоєння підприємствами нових технологій та інновацій потребує об'єктивної оцінки їхніх параметрів і визначення характеристик потенціалу, які мають важливе значення при здійсненні інвестиційної діяльності шляхом розроблення та реалізації нової інноваційної політики розвитку країни. Сьогодні в Україні іншого шляху розвитку, крім інноваційного, немає, оскільки старіння основного капіталу та методів управління дійшли крайньої межі при наявності значного інноваційного потенціалу, який, на жаль, поступово руйнується. З огляду на це аналіз інноваційного потенціалу та інноваційно-пріоритетних напрямів структурної перебудови економіки є актуальним.

При формуванні інноваційної політики характерним є активне вивчення й освоєння досвіду країн із розвинутою ринковою економікою з обов'язковою адаптацією до умов нашої країни, а також розвиток вітчизняної науки та практики з урахуванням набутих досягнень, традицій і особливостей.

Докорінне реформування виробництва в Україні неможливе без великомасштабних інституціональних та організаційно-економічних перетворень. Здійснення структурних зрушень в економіці України передбачає активне репрофілювання багатьох підприємств, формування нових коопераційних зв'язків, що забезпечують можливість реалізації перспективних науково-технічних програм розвитку виробництва. Це потребує залучення великого обсягу довгострокових інвестицій. Залучення внутрішніх та іноземних інвестицій, передусім у науково-виробничу сферу, дасть змогу багатьом підприємствам мати ефективні інструменти прискорення розвитку пріоритетних сфер виробничої діяльності.

Природно, що кожна така вихідна методологічна установка великою мірою визначає характер формування державою інвестиційного середовища, у якому функціонує економіка. При цьому якісне підвищення згаданого середовища є умовою життєдіяльності й основою стабільності стану підприємств у ринковій економіці та позитивно впливає на їхню фінансову стійкість.

Достатній інноваційний потенціал підприємства дасть змогу трансформувати конкурентне середовище в економіці України. Саме конкуренція є ефективним координаційним інструментом, дійовим механізмом відтворення інноваційного потенціалу, узгодження економічних інтересів різних суб'єктів.

Таким чином, з огляду на сучасний стан економіки України необхідне удосконалення механізмів управління інноваційною діяльністю підприємств на основі впровадження нових технологій управління. У нашій країні набув популярності контролінг — методика управління інноваційно-інвестиційною моделлю розвитку підприємств, спрямована на вивчення тенденцій розвитку його мікро- і макросередовища, виявлення

резервів і удосконалення координації систем управління інноваційною діяльністю з використанням нових інформаційних технологій і сучасних методів прийняття рішень для забезпечення реалізації інноваційного потенціалу підприємства. Однак ринкова ситуація в Україні не є достатньо стабільною для того, щоб методологічні нововведення, привнесені контролінгом, дали бажаний результат при підготовці й реалізації управлінських рішень, спрямованих на досягнення поставлених підприємством економічних цілей. Спираючись на вищевикладене, можна стверджувати, що концепція контролінгу має бути відповідним чином адаптована до реалій перехідної економіки. Одним із способів такої адаптації є процес розроблення і впровадження будь-якої інновації, метою якого є забезпечення потреб економіки у нововведеннях як економічних благах, необхідних для її розвитку.

Отже, ефективною формою державної підтримки інноваційної та наукової діяльності є створення за участю держави вузівсько-промислових дослідницьких центрів. Завдання полягає у стимулюванні об'єднання фінансових ресурсів і матеріально-технічної бази промисловості з кваліфікованими кадрами вузів. Засобами такого стимулювання можуть бути фінансування початкових витрат вузівсько-промислових центрів із коштів державного бюджету; видача підприємствам-учасникам безкоштовних ліцензій на використання розроблених винаходів і відкриттів.

Позначення нових напрямів інноваційної діяльності, а головне — знаходження власної технічної парадигми, потребує залучення інвестицій. Наростаючий приплив інвестиційних ресурсів, що сприяє активізації інноваційної діяльності, стає своєрідним вираженням внутрішньої економічної сили та фінансової безпеки країни. Залучення внутрішніх й іноземних інвестицій в інноваційну сферу дозволить багатьом підприємствам мати ефективні інструменти прискорення розвитку пріоритетних сфер виробничої діяльності, спрямованих на досягнення поставлених підприємством інноваційних цілей.

Література

1. Бажал Ю.М. Економічна теорія технологічних змін: Навчальний посібник. — К.: Заповіт, 1996. — 240 с.
2. Геєць В.М. Інновативно-інноваційний шлях розвитку модернізаційний проєкт розвитку української економіки і суспільства початку XXI століття // Банківська справа. — 2003. — № 4(52). — С. 3–32.

Секция 6. ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Хабарова Ольга Васильевна
научный руководитель, канд. хим. наук, доцент
Астраханского государственного университета,
РФ, г. Астрахань

Бровко Екатерина Владимировна
студент 1 курса магистратуры, химический факультет
Астраханского государственного университета,
РФ, г. Астрахань

Мадькова Жания Хасановна
студент 1 курса магистратуры, химический факультет
Астраханского государственного университета,
РФ, г. Астрахань

СПЕКТРОФОТОМЕТРИЧЕСКОЕ ОПРЕДЕЛЕНИЕ АМПИЦИЛЛИНА ПО РЕАКЦИИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ С МЕДЬЮ(II) В ПРИСУТСТВИИ ОРГАНИЧЕСКОГО РЕАГЕНТА

Аннотация

Цель работы — изучение взаимодействия ампициллина с медью (II) и органическим реагентом 1,10-фенантролином, с разработкой простой методики спектрофотометрического определения ампициллина. Разработанная методика позволяет установить содержание ампициллина в лекарственных средствах.

Ключевые слова: ампициллин; медь; комплексное соединение; спектрофотометрия; фенантролин.

В настоящее время антибактериальные химиотерапевтические средства (или *антибиотики*) различной химической природы являются основными антимикробными препаратами, которые используются для лечения бактериальных и инфекционных заболеваний. Преобладающее число развитых стран широко применяют антибиотики в медицинской практике, а также занимают ведущее место по их производству и потреблению среди всех других групп лекарственных препаратов.

Ампициллин (Аmp) — один из наиболее эффективных и часто применяемых антибиотиков группы пенициллина. Восстановительные свойства

ампициллина обеспечивают переход двухвалентной меди в одновалентную и ее взаимодействие с фенантролином в результате чего образуется окрашенный комплекс, позволяющий косвенно определять ампициллин.

В работе использовали раствор сульфата меди ($C=10^{-2}$ моль/л), приготовленный по точной навеске $\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$. Для этого 0,249 г растворили в 200мл дистиллированной воды. Растворы нужной концентрации готовились разбавлением водой аликвоты исходного раствора. Исходный раствор 1,10-фенантролина (Phen) с концентрацией, равной $C=10^{-2}$ моль/л, готовили по точной навеске реагента. Раствор лекарственного препарата ампициллина ($C=10^{-2}$) моль/л, был приготовлен растворением исходной лекарственной формы. Очистку раствора проводили центрифугированием с последующим фильтрованием.

Растворы хлорида Cu(I) , готовили из препаратов марки «х.ч.» и дополнительной очистке не подвергали. Исследование взаимодействия реагентов проводили в среде ацетатно-аммонийных буферных растворов в интервале рН от 3,0 до 11,0. Буферные растворы представляли собой смесь уксусной кислоты CH_3COOH (0,1 М) и гидроксида аммония NH_4OH (0,1М) в определенных объемных соотношениях.

Оптические плотности растворов снимали на спектрофотометре ПЭ5400В с применением кюветы 0,5 см в диапазоне длин волн от 325 до 500 нм.

Для выяснения условий комплексообразования необходимо было исследовать влияние последовательности добавления реактивов и рН среды. Было выяснено, что наилучшей средой для получения данного комплекса является рН=9.

В ходе исследования влияния последовательности добавления реагентов было установлено, что порядок смешивания растворов влияет на значение оптической плотности. В работе реагенты сливали в следующей последовательности: буферный раствор – ампициллин – медь – 1,10-фенантролин.

Методом «насыщения» было определено эквивалентное количество ампициллина в процессе образования *bis*-(1,10-фенантролината) меди (I). Для полного образования данного комплекса требуется 4-кратный избыток ампициллина в системе по отношению к исходному количеству ионов Cu^{2+} в растворе.

При добавлении ампициллина в четырёхкратном избытке относительно меди(II) происходит полный переход ее из двухвалентного состояния в одновалентное. Это подтверждается результатами, полученными в ходе сравнения светопоглощения комплекса $[\text{Cu(Phen)}_2]^+$, образованного путем восстановления меди (II) до меди (I) с помощью ампициллина, и того же комплекса, образованного путем прямого взаимодействия меди одновалентной и фенантролина (рис. 1).

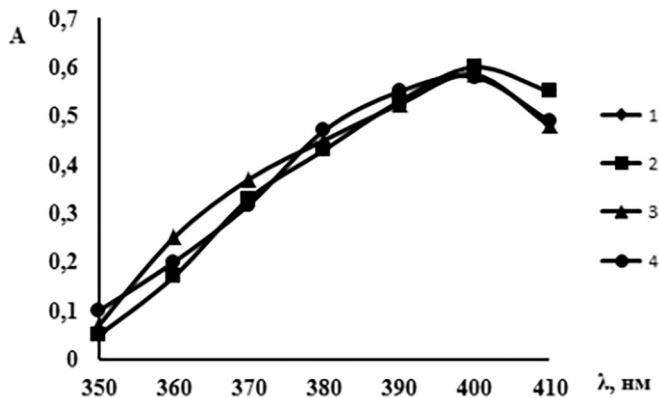

Рис. 1. Спектры систем: 1 – Phen-Cu(II)-капт, 2 – Phen-Cu(I), 3 – Phen-Cu(I) – амп. $C_f(\text{Cu}^{2+}) = 2 \cdot 10^{-4}$ моль/л; $C_f(\text{Cu}^+) = 2 \cdot 10^{-4}$ моль/л; $C_f(\text{Phen}) = 4 \cdot 10^{-4}$ моль/л; $C_f(\text{Амп}) = 0,6 \cdot 10^{-4}$ моль/л; pH=9 (ацетат-аммонийный буферный раствор), $l=0,5$ см, ПЭ5400В, $\lambda=400$ нм

Для выяснения возможности спектрофотометрического определения ампициллина в присутствии 1,10-фенантролина-меди (I) необходимо установить интервал концентраций, в пределах которого, в системе Cu(II)-1,10-фенантролин-ампициллин соблюдается закон Бугера-Ламберта-Бера. При определении концентраций **ампициллина** использовали метод градуировочного графика. Для этого измерения оптической плотности в процессе комплексообразования проводили при pH = 9 и $\lambda = 400$ нм. Градуировочный график представлен на рис. 2:

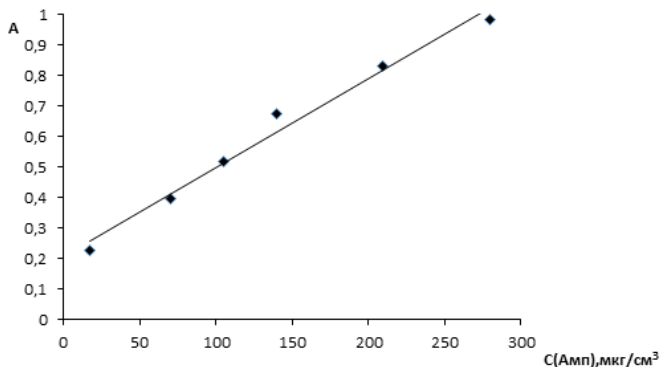

Рис. 2. Градуировочный график для определения концентрации ампициллина $C(\text{Cu}^{2+} - \text{Phen}) : C(\text{Амп}) = 1:4$; pH=9; $\lambda=400$ нм; $l=0,5$ см., ПЭ5400В

Как видно из представленного графика, закон Бугера-Ламберта-Бера соблюдается в интервале концентраций от $0,05 \cdot 10^{-4}$ (17,47 мкг/мл) до $0,8 \cdot 10^{-4}$ (279,52 мкг/мл) моль/л.

На основании полученных экспериментальных данных можно сделать вывод, что предлагаемая методика обладает достаточной чувствительностью, проста в выполнении и может быть предложена для определения содержания ампициллина.

Список литературы

1. Арзамасцев А. П. Фармацевтическая химия: Учеб. пособие / Под ред. А. П. Арзамасцева. — М.: ГЭОТАР — МЕД, 2004. — 640 с.
2. Лебедева, Л. И. Комплексообразование в аналитической химии / Л. И. Лебедева. — Л.: Химия, 1985. — 116 с.

Хабарова Ольга Васильевна

*канд. хим. наук, доц. Астраханского государственного университета,
РФ, г. Астрахань*

Мадькова Жания Хасановна

*магистрант 1 курса химического факультета
Астраханского государственного университета,
РФ, г. Астрахань*

Бровко Екатерина Владимировна

*магистрант 1 курса химического факультета
Астраханского государственного университета,
РФ, г. Астрахань*

СПЕКТРОФОТОМЕТРИЧЕСКОЕ ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПИРИДОКСИНА С $Fe(III)$ В ПРИСУТСТВИИ ОРГАНИЧЕСКОГО РЕАГЕНТА

Аннотация

Цель работы — изучение взаимодействия пиридоксина с железом (III) и органическим реагентом феноловым красным, с разработкой простой методики спектрофотометрического определения пиридоксина. При взаимодействии пиридоксина с железом (III) и органическим реагентом феноловым красным образуется желто — оранжевое комплексное соединение. Разработанная методика позволяет установить содержание пиридоксина в лекарственных средствах.

Ключевые слова: *пиридоксин; железо; комплексное соединение; спектрофотометрия; феноловый красный.*

За последние годы арсенал лекарственных средств пополнился новыми препаратами. Современного потребителя занимает вопрос правильности выбора этих лекарственных препаратов, поскольку появилось много фальсифицированных. Качество лекарственного препарата определяется установлением его подлинности, определением его чистоты и количественным содержанием чистого вещества в препарате [1, с. 330].

Так, для определения пиридоксина использовали железо (III), в качестве органического реагента нами был выбран феноловый красный (ФК), как подходящий реагент для цветной реакции с железом (III) с последующим образованием окрашенного комплекса желто-оранжевого цвета. Для количественного определения лекарственного препарата использовали спектрофотометрический метод, как наиболее доступный в лабораторных условиях.

Для выяснения условий комплексообразования необходимо было исследовать влияние последовательности добавления реактивов и рН среды. При исследовании реакции образования комплексного соединения железа (III) с пиридоксином и феноловым красным в водном растворе было выяснено, что оптимальной средой для комплексообразования явилась щелочная среда ($\text{pH} = 10$). В этих условиях органический реагент (феноловый красный) имеет красную окраску.

В ходе исследования влияния последовательности добавления реагентов было установлено, что порядок смешивания растворов на значения оптической плотности не влияет. Тем не менее, на протяжении всей работы соблюдался следующий порядок смешивания: железо (III) – пиридоксин – феноловый красный – буферный раствор.

Выбранное значение рН является оптимальным для реакции комплексообразования Fe(III) – пиридоксин – феноловый красный, так как характеризуется наибольшей стабильностью и насыщенностью окраски.

Методом изомолярной серии было определено оптимальное соотношение компонентов железо (III) – пиридоксин – ФК в комплексном соединении – 1:1:1. При работе с окрашенными растворами измерение оптической плотности проводили при длине волны 430 нм, т.к. светопоглощение в этой области является максимальным.

По методу Комаря был определен молярный коэффициент погашения $\epsilon = 12,8 \cdot 10^3$, который указывает на то, что определение пиридоксина по реакции комплексообразования с железом (III) и ФК является достаточно чувствительным.

Для выяснения возможности спектрофотометрического определения пиридоксина необходимо установить интервал концентраций пиридоксина, в пределах которого, в системе Fe (III) – пиридоксин – феноловый красный соблюдается закон Бугера-Ламберта-Бера. Для построения градуировочного графика готовили несколько разбавленных растворов пиридоксина разной концентрации.

График, построенный в координатах оптическая плотность – концентрация пиридоксина представлен на рис. 1.

Как видно из представленного графика закон Бугера-Ламберта-Бера соблюдается в интервале концентраций от $2 \cdot 10^{-5}$ до $2 \cdot 10^{-4}$ моль/л (или 4,11–41,1 мкг/мл).

Учитывая экспериментально определенное соотношение железо (III) – пиридоксин – феноловый красный (1:1:1) и литературные данные по способности металла к координации, предполагаемую схему координационного узла можно представить следующим образом (рис. 2):

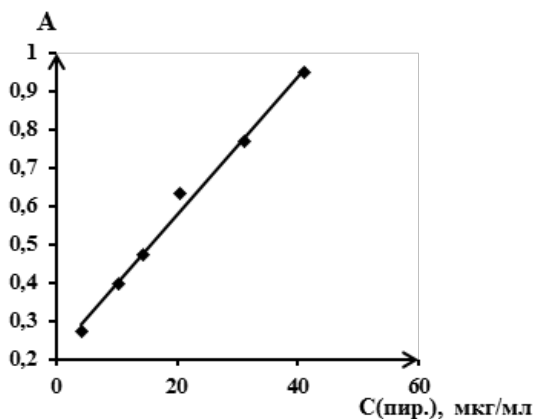

Рисунок 1. Градуировочный график для определения пиридоксина.
 $\lambda = 430$ нм, рН = 10,0, $l = 0,5$ см., ПЭ 5400В

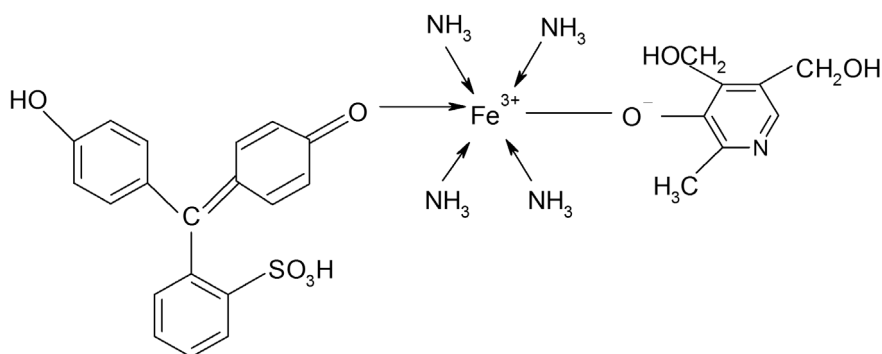

Рисунок 2. Структура разнолигандного комплекса

Предлагаемая методика достаточно чувствительна и имеет преимущества по простоте и продолжительности и может быть использована для определения пиридоксина.

Список литературы

1. Березовский В. М. Химия витаминов / В. М. Березовский. — 2-е изд., перераб. — М.: Пищевая промышленность, 1973. — 626 с.
2. Панкратов А. Н., Мустафин А. И. Структура хелатообразующих реагентов сульфоталексонов // Журнал аналитической химии. — 2005. — Т. 60. — № 5. — 457 с.

Секція 7. Юридические науки

Верьовкін Віктор Васильович
професор кафедри гуманітарних дисциплін
Рівненського медичного коледжу
м. Рівне, Україна

ПОРУШЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Права і свободи людини і громадянина завжди були у центрі уваги країн, які дотримуються демократичних принципів. Це питання актуальне і сьогодні, особливо у сучасній Україні. Так, наприклад, правам і свободам людини й громадянина присвячені статті 21–64 розділу II Конституції України. Розміщення цього розділу після розділу «Загальні засади» перед розділами про органи державної влади підкреслює його важливість і нове співвідношення людини й держави, що встановлюється статтею 3 Конституції України: людина визнається найвищою соціальною цінністю, а її права і свободи визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Положення Конституції України про права і свободи людини й громадянина повністю узгоджуються з відповідними положеннями ратифікованих Україною міжнародних правових актів — Загальної Декларації прав людини (1948 р.), Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.), Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (1966 р.), Факультативного протоколу до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (1966 р.), Європейської конвенції з прав людини (1950 р.). Повинні бути юридичні гарантії прав людини та громадянина. Юридичні гарантії є специфічним правовим засобом забезпечення, реалізації, охорони та захисту прав людини та громадянина; першочергового значення вони набувають при практичній реалізації суб'єктивних прав громадянина. Тобто, юридичні гарантії — це передбачені законом спеціальні (специфічні) засоби практичного забезпечення прав та свобод людини і громадянина.

Все це, звичайно, повинно бути у демократичній країні, але у міжвоєнний період на західноукраїнських землях, які були окуповані Польщею, ні про які права і свободи людини і громадянина не могло бути і мови. Хоч права людини — це природні можливості індивіда, що забезпечують

його життя, людську гідність і свободу діяльності у всіх сферах суспільного життя, вони скрізь порушувались і навіть не забезпечувались Конституцією Польщі.

Питанню прав і свобод людини і громадянина на західноукраїнських землях у міжвоєнний період присвячені деякі розділи у працях українських істориків-права. Наприклад, цій проблемі приділяли увагу О. Кузьминець, В. Калиновський, П. Діхтяр [1, с. 238–241]; І. К. Омельченко, О. В. Сорокін, В. В. Череватий [2, с. 15]; В. С. Кульчицький, М. І. Настюк, Б. Й. Тищик [3, с. 212–215] та інші

Після підписання мирного договору у Ризи (1921 р.) між Польщею, з одного боку, та РСФРР й УСРР — з другого, і визнання у березні 1923 р. Радою послів Антанти законності окупації Польщею Східної Галичини були зведені навіть сподівання на існування у будь-якій формі національно-державного утворення на західноукраїнських землях.

Порушення прав і свобод людини і громадянина відбувається з перших днів окупації. Це проявлялося в економіці. Польський уряд фактично перетворив край на свій сировинний придаток. Аграрно-колоніальний характер господарства «східних кресів» став офіційною політикою правлячих кіл Польщі. Якщо по всій країні частина населення, що жила промисловою працею, сягала 15 процентів, то у Західній Україні — лише 4, але й вони працювали на дрібних підприємствах. Наприклад, промисловість краю до 1939 р. складалася з фабрик і майстерень, які в основному переробляли сільськогосподарську сировину і місцеві матеріали. Практично це було кустарне виробництво без міцної матеріально-технічної бази. Так, з 5077 підприємств 34,3 процента нараховувало по чотири робітники кожне, а 43,9 процента — від 5 до 15. У Львові 97 відсотків виробничих одиниць мали в середньому сім і менше робітників. Така структура свідчила про надзвичайно низький рівень індустріального розвитку. В 1939 р. у валовій продукції промисловості питома вага машинобудівної і металообробної галузей становила лише 2,7 процента, електротехнічної — 0,2, хімічної — 2,7, а харчової і мукомельної — 40 процентів.

Польський уряд фактично перетворив край на свій сировинний придаток. Аграрно-колоніальний характер господарства «східних кресів» став офіційною політикою правлячих кіл Польщі. Якщо по всій країні частина населення, що жила промисловою працею, сягала 15 процентів, то у Західній Україні — лише 4, але й вони працювали на дрібних підприємствах [4, с. 13–20].

Порушувалися права і свободи західноукраїнського населення і відносно трудової зайнятості. Так, у 1936 р. тільки у Львові кількість безробітних перевищила 30 тисяч чоловік, у Бориславі — 4500, Тернопіль — близько 1500, на Станіславщині — майже 13 тисяч. Таке становище спостерігалось і в інших воєводствах Західної України. [5, с. 193].

Період польського панування на західноукраїнських землях характеризується посиленням еміграції. Якщо в 1900–1910 рр. виїхало 5,5 процента населення, то з 1919 по 1939 рр. з Львівського, Станіславського, Тернопільського і Волинського воєводств у Францію, Канаду, США подались шукати щастя понад 518 тисяч чоловік, або 7 процентів населення краю. При тому місцеві адміністративні органи всіляко обмежували еміграцію за океан поляків, максимально сприяючи відходу їх на сезонні роботи в Німеччину, Францію, Данію, Латвію та в інші європейські країни [6].

Польський уряд нищив культуру і самобутність українського народу. У 1932 р. було прийнято закон, який практично позбавляв «національні меншості» права на школи і культурні установи. Відсутній був пункт про їх право на духовний розвиток і в польській конституції 1935 р. Якщо в 1920 р. на західноукраїнських землях, окупованих Польщею, налічувалося 3652 українські школи, то в 1939-му — 137; замість 61 української гімназії функціонувало лише 3. У так званих українських школах, бо і тут викладання більшості предметів велось польською мовою, навчалося тільки 5 процентів дітей. Як наслідок такої політики у галузі культури — 70 процентів дорослих людей були неписьменними. Щодо проблеми учителів-українців то їх з 67 тисяч було лише 3,5 тис., і то їх переводили працювати з українських земель на етнічні польські [7].

Дискримінаційні заходи щодо української мови не обмежувалися школою, а переносилися на середні й вищі учбові заклади. На Західній Україні не було жодного вузу, де б студенти навчалися рідною мовою, а доступ до них дітям українців всіляко обмежувався. Так, серед 293 тисяч студентів середніх і вищих учбових закладів Польщі українців налічувалося лише 900 чоловік, тобто — 3 процента. [8, с. 13–20].

Про духовне гноблення свідчить і той факт, що на Західній Україні не було жодного стаціонарного театру. Періодична преса і література взагалі українською мовою не видавалася.

Таким чином, під час польської окупації західноукраїнських земель у міжвоєнний період Польщею, відбувалася дискримінація місцевого населення краю, порушувалися права не тільки політичні, але й права в економіці, освіті, культурі, змушувало українців емігрувати в інші країни у пошуках кращої долі, застосовувалися місцевою адміністративною владою репресій. Все це не могло не спричинити революційно-визвольної боротьби народних мас, які ніколи не визнавали влади іноземних загарбників.

Література

1. Кузьминець О., Калиновський В., Діхтяр П. Історія держави і права України. — К.: Україна, 2000. — С. 238–241.
2. Омельченко І. К., Сорокін О. В., Череватий В. В. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — 2000. — С. 15.
3. Кульчицький В. С., Настюк М. І., Тищик Б. Й. Історія держави і права України: — Львів: Світ, 1996. — С. 212–215.
4. Літовченко В. П., Некрасов В. М. Корені єдності. — К.: Політвидав України, 1989. — С. 13–20.
5. Квасниця І. Ю., Глічов І. О., Федик І. І. Історико-природничі нариси з краєзнавства: Львівська область. Навчально-методичний посібник. Львів: Укрсервіс-ТОВ. — 1994. — С. 193.
6. Качараба С. П. Еміграція з Західної України (1919–1939): монографія. — Львів, 2003. — 416 с.; його ж. Еміграція з Західної України 1919–1939: Автореф. дис... д-ра іст. наук. — Львів, 2003. — 31 с.
7. Новий час. — 1932. — 23 січ.; Цецик Я. П. Боротьба українського населення за збереження національної освіти на Волині у 1930-х роках [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-10246.html>.
8. Літовченко В. П., Некрасов В. М. Корені єдності. — К.: Політвидав України, 1989. — С. 13–20.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЦЕНТР
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

Сборник тезисов научных работ

**XII МЕЖДУНАРОДНАЯ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ:
«АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ»**

Санкт-Петербург–Астана–Киев–Вена

«29» сентября 2016

Издано в авторской редакции

Адрес: Украина, г. Киев, ул. Павловская, 22, оф.12

Контактный телефон: +38(044) 222-5-889

E-mail: info@international-sccience.com

<http://international-sccience.com>

<http://inter-nauka.com>

Подписано в печать 17.10.2016 Формат 60×84/16

Бумага офсетная. Гарнитура PetersburgС. Печать на дупликаторе.

Тираж 100. Заказ № 289.

Цена договорная. Напечатано с готового оригинал-макета.

Напечатано в издательстве ООО «Спринт-Сервис».

Свидетельство: Серия ДК №4365 от 17.07.2012

Контактный телефон: +38 (050) 647-1543